

המציפה

ערצון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר ההתימה על המצפה

באוסטריא אונגריין:
לשנה 7. — בתרים
חצי שנה 3.50
רבע 1.75
באשכנז:
לשנה 8. — בתרים
ביתר הארצות:
רבעה 9 בתרים — 9.50 פראנק.
"רמת המצפה"
נכנסת עתה בגליון עצמו, הגדולתה משהיה
ומכיל חסר ספרותי יותר מאשר עד כה.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי גדל השטח.
ברכת מדיט 60 הלר. הודעת אירוסין כתר.
זו או זו בראש הגליון שני בתרים
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי גם שם
מקום בית הראר הקודם.
קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
האדרה לבית המערכת לארמינסטרציה
„HAMICPE“ Kraków,
(בחוץ לארץ להוסיף: Oesterreich)
בע"מ: רחוב סעבאסטיאן 32

Kraków, 28 Kwietnia 1911.

גליון יז.

קראקא ל' ניסן פ' תזריע מצורע התרע"א.

ואי והעולם הבא, וכולן לא נתנן אלא ע"י יסורין (ברכות ה'). והביא ראיה על ארץ-ישראל מן הפסוקים הנ"ל. גם נאמר שם: „כל שהקב"ה חפץ בו מרכאו ביסורין, שנאמר וזו חפץ רבאו החלי. ואם קבלם עליו מאהבה מה שכרו, יראה וזע יאריך ימים ולא עוד אלא שתלמודו מתקיים בידו. שנאמר וחפץ ה' בידו יצליח. הלשון הוא לשון דרשה וכמה אמת ימצא המסתכל בדברים האלה מתוך נקודת-ההשקפה הנ"ל. פירוש הפסוקים בישיעה נ"ג שבררשה הזאת אינו כלל ע"פ דרש. אלא פשוטו של מקרא. הנביא מלמדנו שם בכל הפרשה באמת, שהיסורים הם ערובה לאריכות ימים בטובה ובהצלחה בסוף. גם בפסוקים אחרים בתנ"ך נמצא הרעיון הזה. ונודע לחז"ל שהיו מחבבים את היסורין.

מן ההסתוריה יש להביא מאות ראיות על אמתת הכלל הזה ואני לא אביא רק את הנוגע לנו. מה היא סבת הצלחת הדת השלטת באירופה, שהמחוקקים בה זכו לא רק לרדיות בנושיהם ולהרוס את מלכות רומא אויבתם ומדכאתם, אלא שכבשו את כל העולם והם מאריכים כל כך ימים בהצלחתם, הוצלחה שאין דמינה בהסתוריה? מהו כחם? כחם הוא היסורים המופלגים, שסבלו בראשיתם, הרדיפות העצומות והענויים ע"י הרומאים. והם קבלו את היסורים האלה כאהבה והלכו לבטח בדרכם הגדורה בסירים. הכואי שלא היו אבותינו דוחים את הנדחה בשתי ידיים ולא היו מן הגורמים ליסורים הללו, שהביאום לגדולה כזאת... אלה שנה ארכו ימי הכבוש וההכנעה לגדולה הזאת וכמה דמים ענויים קשים ומרים עלתה להם הדרך הארוכה הזאת. אצלנו לא נתקיימה התורה בידנו כל זמן שלא

היה או ברפיון שונאיו, אינו מסוגל לשמור נצחוננו ויאבד מה שכבש מיד בסור כח הגבור. על הגבור הקרנתי חניבעל המנצח הנפלא. מין נפוליון של ימי הקדם. אמרו, שהוא יודע רק לנצח. אבל לא לשמור נצחוננו, כי הוא נצח על נקלה בלי בכדות רבה ומשום זה היה חסר את כח השמירה וההגנה על מה שכבש.

הכלל הזה מסור בידנו גם בתורתנו הכתובה והמסורה. כתוב בתורה: „בשלח פרעה את העם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא". אלו היו ישראל נכנסים לארץ בדרך קרובה כזאת והיו ממחרים ללכדה, היו גם ממחרים לאבדה. במכשול קל, שהיו מוצאים בדרך כבישתם, היו מואסים בארצם ושבים מצרימה. וזה שבאר הכתוב: „פן נחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה". ע"כ היה נחוץ להסיכס בתחלה דרך המדבר, להביאם במצוקה בין המצרים הרודפים ובין גלי הים, להטעיםם טעם מלחמת עמלק וכנען, רעב וצמא ומחסור וכל תלאה בדרך ארוכה בישיטתם. והתלאה הזאת שמצאו בדרכם עד שבאו אל המנוחה ואל הנחלה, נתנה להם כח לשמור נחלתם, לדעת ערך אהות נחלה קבועה ולמסור נפשם עליה. והתורה השבה את צער הדרך הזה בפירוש לחסר: „וזכרת את כל הדרך אשר הוליך ה' זה ארבעים שנה במדבר למען ענותך... ויענך וירע"ך... למען ענותך ולמען נסותך להטיבך באחריתך" (דברים ח'). אין זה איזה מדרש אנדה, אלא מקרא מלא. אלא שלא הכל מבינים את האמת הברורה והכמת החיים שבפסוקים האלה. ענין הדרך הוא תחבולה להתמדת הקנין בסוף. בכונה הזאת נאמר בנמרא: „ר' שמעון בן יוחאי אומר, „שלוש מתנות טובות נתן המכ"ה לישראל, תורה

ראוי משיש
מאורשים בניסן תרע"א
לבוב
טארנופול.

החבורה „שפה ברורה" בסאמבאר הישנה מכרכת במז"ט את חברה מר יוסף העניש לארסו את מרת בערטא בעכער.

צרות סגולה להצלחה.

רבים הם כללי חכמת החיים, שידעו הקדמונים בנסיונם ובהם הצליחו דרכם והנעימו חייהם והאחרונים, שלא ירדו לסוף דעת הכללים ההם ומאסו בהם ברוב לבנם, נכשלו מכלי דעת. אחד הכללים ההם הוא, שאין ההצלחה באה בשום מעשה אלא עקב הצרות והיסורים והכבדות. כל רכוש, שרכש לו האדם על נקלה, אין לו קיום. יש קיום רק לרכוש, שרכש לו האדם אחרי יגיעה רבה „בזעת אפיו". משל בפי הבריות: לכסף של ירושה, של גנן ושל זכיה בגורל אין קיום. זהו כלל פסיכולוגי אמתי. לעשות עשר אין נחוץ כל כך הכח להשתכר ולרכוש כמו הכח לשמור ולצבור. והכח האחרון הזה מצוי רק אצל מי שיגע הרבה מאד בהכניסו את הוננו, הוא יודע גם לשמרה, אבל מי שהכניסו על נקלה, הוא גם יוציאהו על נקדה, הון בלע ויקיאהו, כבלעו כך פלטו.

והכלל הנאמן הזה ביחיד נאמן גם בצבור וגם זאת ידעו הקדמונים. מלכות בכפה, שנוסדה בזמן קצר בערמת איזה גבור או במרד-לב העמים, נגון מלכות אלכסנדר הגדול ונפוליון הראשון, לא תאריך ימים, כי העם המנצח, שנצח לא ביגיעת עצמו, אלא רק בערמת

הנראה בשמשנו, התוכנים כבר עשו חשבון בכמה מהם לדעת כמה יאריך זמן הספתם את שמשם. הקצר שבזמנים, שנמצאו עד כה, הוא אחת עשרה שנה ומחצה. בלי ספק ישנם עוד כוכבים, הממחרים יותר להקיף שמשם, כארצנו המקיפה בשנה אחת. אבל מפני מרחקם לא נוכל לראות כאלה נפרדים משמשם, אם הם קרובים ביותר אליהן. וכל אשר נשיג כלי-ראות טובים מהקודמים, כן נראה כוכבים יותר קרובים לשמשיהם. ועכשו כמעט שאין ידוע עוד כוכב בלי כוכבי לכת סביב לו.

בעזרת הכלי הנפלא ספקטרוסקופ, המראה לנו את חמר כל כוכב בתור קווי אור בעלי צבעים שונים, הצלחנו להכיר כוכבים כפולים כארה גם בבוכבים, אשר בכלי הראות הטובים הם נראים עוד כאחד. בצל איזה כוכב, הנשקף דרך הכלי הנ"ל, נראים קוים כפולים לעתים קבועות, שסבתם הוא ביאת האור משני גופות האחד פונה אלינו והאחד מתרחק ממנו ומה לשנוי מצב הקוים תוצאות. נצחון גדול לכת בחינותינו, שעל ידי שנוי מצב הקוים האלה נוכל לעשות חשבון מומן התנועה של כוכבים כאלה, לדעת כמה קילומטר ברגע אחד הם עוברים. אנו מכירים ככל כוכב אם הוא מתקרב אלינו או מתרחק ממנו וגם שעור מהלכו. ולפי שבתנועות של הקפות משתנה הנטיה בכל עת, ע"כ משתנים גם שנוי הקוים הנראים דרך הספקטרום,

כוכבי הלכת, אף הארץ בכלל, היו בראשית יצירתם יקודי אש בוערים ורק ברבות הימים נתקררה מליפתם מלמעלה ותוכם עדיין אש להבה. כאשר נחפור בארץ הלא נראה, כי כל אשר נעמיק לחפור מתרבה החום והולך ויש אשר תתפרץ האש הפנימית דרך ראשי ההרים הוולקניים והוא נזרק למעלה בכח עצום בתור לבות חמר מלובן, ואת כוכבי הלכת, שעודם במצב חי כזה ומרם נתקשו, הננו רואים באמת סביב הכוכבים, ומרחקם לכוכב המרכזי שלהם והקפותיהם דומים לאלה של המקיפים את שמשנו. כוכבים כפולים ומכופלים כאלה ישנם ברסיע לעינינו לאלפים. אצל כוכבים בהירים אנו רואים כוכבים כהים והם מלווים; למשל בכוכב 61, אשר במזל ברבור (שוואן), שלפי ידיעתנו הוא השלישי במרחקו מן השמש. הוא רחוק רק שבע שנות אור, כלומר שבע שנים צריך אורו לעבור אלינו, אף על פי שהאור עובר 300.000 מילומטר במעוה-עין אחד. הוא רחוק שבעים ביליונים מילומטר. גם אנו רואים כוכב משולש, כמו הכוכב נמא, הנחשב בין הכוכבים רבי הוזהר. הוא עצמו באמצע גדלו ממדרגה שלישית ונגחו כזהב צהוב והכוכב המלווה כפול הוא נראה, כי באמת שנים הוא ממדרגה חמישית ונגחו כחול. מראהם כאבן פטרה אצל אבן ספיר.

אצל קצתם הכירו גם את ההקפות, שעושה כוכב אחד סביב שכנו. גם שם שולט אותו כח המושך

פיליטון

כוכבים רחוקים.

סאת ד"ר וו. מאיר.

אין ספק בזמן הזה, כי כמעט כל הכוכבים הנראים ברקיע, שמשות הם כהשמש המאירה לארץ, אלא שמפני מרחקם העצום הם נראים קטנים ממנה. הבהנות בזוכיות הספקטרוסקופ הוכיחו, כי אין בין השמש ובין הכוכבים ההם במהות חמרם ואופן הרכבתם מאומה. גם בסגולותיהם נמצאם שוים. לכן עלינו להניח, כי יש להשמשות ההן אותו התפקיד שיש לשמשנו כלומר, שגם הם הגם מאורות מרכזים לכוכבי לכת הסובבים אותם, להנות מזיום ולחיות בו את הברואים אשר עליהם, אמנם אין אנו רואים את כל כוכבי לכת הרחוקים, כי מפני שאין לכוכבי לכת אור עצמם, אלא הם מוארים מן השמשות, לא תוכל עין בארץ לראותם ממרחק, המרובה מיליוני פעם ממרחק שמשנו אלינו, אף בכלי-ראות טובים.

אך בכל זאת נכיר קצת כוכבי הלכת ההם אף בעינינו. היינו אותם כוכבי הלכת, שלא הועם עוד והרם העצמי, הנמצאים עדיין במצב הלבון. כי כל

רבה. או ואביו היה לנו אלו עלתה בידנו מחשבתנו הראשונה. לרכוש את א"י על נקלה במו"מ דפלוטמי ופיננצי, או לא היתה פדותנו מתקומה בידנו. מה שנברא בן-לילה יאבד בן-לילה. בלי חבלי לידה אין האשה יולדת ואיך תחפצו שעם שלם, הסובל זה אלפים שנה, יגאל ויולד שנית בלי חבלי לידה או כלשון הזל-חבלי משיח.

לא כן, דרך ארץ פלשתים לא היתה מצליחה בנאולה הראשונה ולא תצליח גם בנאולה האחרונה. עלינו להכין, לשאת ולסבול הכל וליגע בשקידה שר דבורים מבלי להאוש ומבלי ליעף וסוף פרי מעשינו להגלות. לא נתנה ארץ ישראל אלא ע"י יסורין. אבל גם העולם הבא לא נתן אלא ע"י יסורין כמאמר רשב"י הגיל, ומי הרכה לסבול יותר ממנו? בראותנו את הצלחת, אלה, שסבלו הרכה בראשיתם, אל נקנא בהם. אלא נעשה כרבי עקיבא רבינו: נשחק ונאמר: אם לעובר רצונו כך וכו'. כי גם העולם הבא לא נקנה אלא ביסורים, לכן ה' יד של לנו. ש. מ. לזר.

על המצפה.

בשאון הבחירות.

כתנאים קשים מאד אנו נכנסים למערכות מלחמת הבחירות למעצת הממלכה האוסטרית. אפטרופסינו החכמים שלישי גליציא פתחו את תנועת הבחירות במשלוש-יד במחוזות הבחירה של היהודים, לבקר אחרי צרינו, שלא יהיו לנו יד ושם בפרלמנט האוסטרי. ולא עשו המשחיתים האלה הכדל בין ציונים ומתבוללים. תורה חדשה נתחדשה בלבוב, תורת הפולנים החפשים בווארשא, שאין להכדיל בין יהודים, יהודי כל זמן שלא טבל יהודי הוא וסכנה בו ללאום הפולני זה לא רק להלכה, אלא גם למעשה. וכן עשו עושי הבחירות כמועצה הלאומית בלבוב, שהחליטו לא רק לגזול את מחוז הבחירה של הציונים בברודי, כי-אם גם את זה שד"ר קולישר בקולומיה. שהעמידו שם לבחירה את אחד מאחיהם, אע"פ שמעולם היה זה מחוז של יהודים קבוע ואת קולישר המתבולל הקיצוני שלחו לכבוש לו את המנדט הציוני בברודי. וכן בכל מחוז ומחוז הם מתנכלים להעמיד כפי האפשר רק פולנים אמתיים. (ע"כ בקשו המתבוללים להתחבר עם הציונים, אלא שאינם מוצאים עוד את נחיצות הקלוב היהודי.) לדיד אדולף גרוס בעל מחוז היהודים בקראקא, אע"פ שאינו לא בא-כח ציונים ואף לא בא-כח יהודים ומעולם לא רב ריב היהודים בכלל ולא דבר בישמם אף פעם אחת, לפי שלא אבה להכנס אל הקלוב הפולני סצאו בו סכנה והעמידו לו מכשולים ופרשו לו מכמרת עד שנלכד ברשתם וקבל על עצמם להכנס אל תוך

והנצחון מוכרח לבוא. אין לך דבר העומד בפני הרצון והרצון הלא ישנו, כי כל אחד ממנו מרגיש, שכלי חרות גמורה אין לנו תקומה, העמים יבלעונו והבליעה כבר החלה וחלילה רבים ועצומים.

גם את ארץ-ישראל הושב התנא בנמרא, שנתנה לנו ע"י יסורין ואנחנו שכחנו את התורה האמתית הזאת ותארנו לנו את גאולתנו כאופן קל ופשוט, שתבא בהיסח הדעת בלי נקיפה באצבע מצדנו. יבוא גואל ויקבצנו מארבע כנפות הארץ כמי שמקבץ מעותיו שנתפזרו על הארץ. וגם בציונות החדשה עשינו לנו בתחלה השבון קל — בלי בעיה — כמו שהיינו. רגילים מאז: נציע איזו טובת הנאה למושל הטורקים ויתן לנו "משרטר", לעלות לארץ ישראל ובכל יום ויום סוינו לשמוע את הכשורה: נתן המשרטר! אך אשרינו שלא באה גאולתנו בדרך קלה ופשוטה כזאת. הדרך הקרובה הזאת היא "דרך ארץ פלשתים", שאינה מצליחה. גם חז"ל לא ציירו להם גאולה קלה ופשוטה כזאת. הם דברו בהגדותיהם, שהן כנבואות גמורות, על-אדות חבלי משיח, שיקדמו לגאולה האחרונה, על-אדות מלכות קשה, שתתפשט ותגזור גזירות רעות (סנהדרין ק"ט) וכל כך הפלינו בנביאותם הקשה הזאת עד שאמרו קצתם: ייתי ולא אחמיניה. האיש מתגבר בתוכנו מפני הכבודות, אולי טוב הוא כן — הלא אין משיח בא אלא בהיסח-הדעת.

אנחנו קוינו למשרטר כל עוד לא היו נסיונות בידנו. היינו כילדים, שאינם בקיאים עוד בקשוי החיים ובעמלם, שכחנו שאין א"י נתנה אלא ע"י יסורים. עתה הננו עומדים בראשית הכבודות הפוגשת אותנו בדרךנו, היסורים החלו. מכשולים בכל מצעדי רגלינו. פה גזירות קשות, שנאה, עלילות, בזה, שורה, פה מחסור וכסף וגזל משפט, פה טמיעה בגוים ושכחת התורה ובטול כל זכר ליהדות, פה קלקול המוסר והמדות בעבור שעבוד הנפש וקשוי הפרנסה, פה כל הדלתות סגורות בעדנו, אין מפלט ואין מדרך כף-רגל, פה חסר מנהל, חסר אחדות ובגידה איש באחיו, ויש, בארץ תקותנו, משרת כל מאוינו, נעילה חדשה, יריחו סוגרת ומסוגרת מפני בני ישראל, גם שם שטן ופגע רע, גם שם שטנה, צר ואויב, בוגדים ומוסרים. הננו נמצאים עתה במצב, שהיו בו אבותינו עלים סוף אחרי סורס מדרך ארץ פלשתים, המצרים מאחריהם, הם מלפניהם ומדבר שם ממינים ומשמאלם. האיש תוקף את מי שאינו יכול לעשות במתינות דרכו מבלי ליגע, ויש בתוכנו קצרי-רוח האומרים: אבד סכרנו ח"ו, הרגע ישראל, אל תבהל ברוחך. אם אין עצה אחרת אז — הם יבקעו ואנחנו מוכרחים לעבור ולבא לגבולנו. לא ביום אחד נבנתה רומא עיר הנצח. כל דבר העתיד להתקיים ימים רבים, הכנתו ורכישתו נמשכות ימים רבים ובכבודות

סבלנו עדיה יסורים קשים. בכל ימי בית ראשון היתה התורה רפויה בידנו, לפי שקבלנוה בלי כבודות ואימתי קבלו ישראל את התורה לכורשת עולם? אחרי יסורי החרבן ואחרי ענני גלות בכל ואחרי הרדיפות הנוראות בשבילה ע"י היונים והרומיים. מאה אחרי שטעמנו טעם "עליך הורגנו כל היום", לא עזבנוה עוד ולא יכולנו עוד לעזבה וזהו מה שאמרו בנמרא שם, "שתלמדו מתקים בידו", ולא נתנה תורה אלא ע"י יסורין.

מעתה לא נתפלא עוד על ההרות, שהננו העמים בזה בדור המודם, שלא נתקומה בידנו והועילה רק להותנו, להשביט את ידיעת עצמנו להתמכר לזרים, לותר על לאומיותנו ובסוף גם העמור האחד, שהעמדנו עליו את קיומנו התורה, מתמוטט והיהדות נמצאת עתה בסכנה יותר מאשר כימי השמדות והמדורות של האינקוויזיציה. וכל כך למה? לפי שמתנת החרות באה לנו בלי יגיעתנו, בלי צמל מצדנו להשיגה. וכל קנין הבא בלי יסורין, בלי כבודות ובלי התאמצות להשיגו אינו מתקיים. זהו "דרך ארץ פלשתים". ע"כ חרותנו אינה חרות שלמה וגם את המעט הזה מתנכלים העמים לקחת מידינו ולהחזירנו. דעבדותנו מימי הבינים או להכחידנו מהיות. אין העמים מוצאים אותנו כראים לחרות, לפי שידועים הם, שלא יגענו בהשגתה ולא דרשנוה כלל. החרות האזרחית נתנה לנו בשעת רצון, בימי התעוררות רוח צדק בתוך העמים לפי שעה והימים האלה כבר עברו ולא שבו אין עתה שעת חסד, העמים מעמידים עכשו את העולם על הרין וכדין הזה הם מוצאים, שאין לתת זכויות אלא למי שנלחם עליהן ורכש אותן ביגיעה רבה כמוהם ואנחנו היהודים לא נלחמנו מעולם על הזכויות, אלא קבלנו במתנה בהיסח הדעת והם דורשים אותן בחזרה. ובשנסתכל עמוק בחדרי נפשנו נראה, שגם אנחנו בעצמנו מחזיקים אותנו לבלתי כראים להן, גם אנחנו מודים בקרבנו, שרק בחסד העמים זכינו לקצת זכויות והרשות בידם לשוב לקחתן מידינו. כי הרי זאת היא הסבה לעבדות הנפש של המתבוללים, זאת היא הסבה לרכי מקרי המרת הדת ונשואי התערובות ופריקת עול תורה ובכלל להתור הרב מצדנו על כל קנינינו הלאומיים. מרגישים אנו, שאנו צריכים לעשות עצמנו ראויים לזכויותינו ואין המוננו מוצא דרך אחרת אלא בחנופה הכנעה וותורים על שלה, לעשות נחת-רוח דתקפים. וכאמת לא זו הדרך להיות שוים לזכויות. הדרך הטבעית היא המלחמה בעדן, כדרך כל בני-אדם וכדרך כל העמים מימות עולם. ואת הדרך הטבעית הזאת גלו היהודים הלאומיים. זהו טעם מלחמתנו הקשה עכשו על זכויותינו בשעת הבחירות, בשעת ספירת העם ובכל עת ובכל שעה. רק במלחמה נפרוץ לנו את דרכנו הגדולה ובה רק בה תתקיים חרותנו בידנו. קשה תהיה המלחמה, אבל נעים יהיה נצחוננו בסוף

עם אמו השמש, כמו שאפשר לשחק בכדור בתוך ספינה מפלגת בים, הכדור נזרק כדרכו באויר ונמשך גם עם הספינה.

ועוד נראה, שלא רק כל שמש עם כוכביה המקיפים אותה מתנועעים יחד, לפי שכלם היו פעם גוף אחד, אלא גם חבורות שלמות של שמשות מתנועעות בדרך אחת, כי כלן ממקור אחד חוללו. כן נראה ככוכבים אחדים, אשר בצורת העגלה בדיקע עוברים יחד בדרך אחת. ולפי שחבורה אחת בצורה הזאת נוטים לצד אחד, לכן בהכרח תתפרד פעם החבורה וצורת העגלה המרומה תשבת. וכן גם כל יתר המזלות לא לעולם יעמדו בצורתם הנוכחית, הכל משתנה. הלא גם את הכוכבים ברקיע חשבו מעולם לגרמים קבועים במקומם ועתה נדע, שהם מסתרים לעוף יותר מכדור הנזרק מקנה תותח.

אך אע"פ שלענינו פורחים כל העולמות הרחוקים האלה כל אחד לדרכו, בכלם נפגש את אותו החמר ואת אותו הכח ואת אותם החקים ואת אותם הסדרים. אחדות כללית מאירה לנו מעל הרקיע הזרוע, עולמות רחבים אין קץ כשדה זרוע פרחי מין אחד ומכלם אנו קוראים בתב ברור, שאין למעות בו: אל אחד בראנו.

מקומו ביותר משני דקים בשנה. מזה חשבו ומצאו כי תנועו האמתית היא 670 קילומטר במעוף-עין אחד. במרחבי הרקיע, שאין לתולעים כמונו, היושבים על גרגר חול אחד, הנקרא ארץ, כל מושג מחם, שם רגילים במהירות עצומה כזאת, שהחמרים העצומים מונהגים שם למטרותיהם הנעלמות. אבל המהירות הזאת שייכה גם שם להמופלגות, וחפזון כזה לשמש רבה עם כל צבאותיה! באיזה כחות עוברים גרמי השמים! מה גדלו מעשיך ה'!

ואחרי שמצאנו כי כל השמשות אשר ברקיע מתאומות בתכונתן לשמשנו, אור יומנו עלינו להניח, כי גם השמש הזאת אינה שקטה במנוחה. ואחרי שגם הכוכבים האחרים מתנועעים, א"כ התנועה, שאנו רואים ככוכבים היא כפולה, האחת אמתית והשנית מדומה, לפי שאנו עם שמשנו מתנועעים בנגרם, כשני מסעי מסלת הכיזל, העוברים זה לכאן וזה לכאן והמהירות נראה כפולה. לכן קשה לזכור את מהירות הכוכבים האמתית, אבל חשבו ומצאו, שהשמש עוברה עם כל צבאותיה ומלואם מ"ז קילומטר במעוף-עין אחד. לכאורה קשה להבין, שהשמש מושכה את כל הכוכבים המלוים אותה, אע"פ שהם נפרדים ממנה במרחק רב ריק, אבל עלינו לדעת, כי כח התנועה של השמש שוכן גם בכוכביה, שהיו לפנים חלק ממנה, ואף שיש לכל אחד גם תנועתו העצמית, הוא עושה דרכו גם

מן השנויים הקבועים האלה נכיר בכל כוכב לכת כזה את הזמן, אשר בו הוא מקיף את שמשו, אע"פ שאת הכוכב עצמו אין אנו רואים, אלא נראה לנו אחד עם הכוכב המרכזי.

את התנועות התחלנו לראות כבר גם בקני-הראות. אין שום כוכב עומד ברקיע, וחשם כוכבים קבועים אינו נאה לשום כוכב. זאת נדע גם מכוכבים קבועים ידועים, שזה אלפים שנה קבעו את מקומם ועתה נמצא שמקומם נשתנה קצת. התנועה העצמית הגדולה בכל הכוכבים הקבועים יש לכוכב קטן בחצי הכדור הדרומי, אשר בעין לבד אינו נראה עוד. הוא מתנועע כשמונה דקים בשנה. אך זהו רק לפי ראות עינינו, אבל באמת התנועה היא כמה עשרות פרסאות ברגע. אלא מפני המרחק הרב נראה השנוי קטן, הכוכבים שזהרם רב וחזק, אינם תמיד הקרובים לנו יותר מאחרים. כבר הכירו, שישנם כוכבים בעלי זהר רב וחזק ונראים בעבור זה כקרובים אלינו, אבל מתנועתם הלאמתית למראה עינים הכירו, כי הם רחוקים מאד. אלא מרוב גדלם, שהם גדולים מאות מונים מן השמש, הם טאירים. לנו יותר מחבריהם הקרובים. כאלה הם הכוכבים קאנופוס השני במדרגת זהר בחצי הכדור הדרומי, ריגל וביטיגאווה במזל אריון. ומצד אחר נמצא הכוכב ארקטורנוס, שאין קץ למרחקו אלינו ובכל זאת נכיר עוד תנועתו העצמית, לפי ראות העין הוא משנה

אל האמת, שרוב האכרים הערבים בכפרי אי" (פלחים) של היום הם צאצאי האכרים היהודים מימי קדם, שחכמי התלמוד רגילים לכנותם "עמי הארץ", לפי שהיו ריקים מתורה ולא שמרו את המצוות התלויות בארץ כהלכתן. ולפי שלא קבלו מעולם עליהם את עול חקי התורה ולא ידעו את היהדות, התבוללו במשך הדורות בתוך הערבים וקבלו את הדת השלטת שם. הדבר הזה יתברר עוד כאשר ירבו לטפל בחיי הערבים האלה ויחקרו על מסורותיהם וזכרונותיהם מימי קדם. אבל באמור נשארו בכמה כפרים גם יהודים נאמנים לדתם, שמספרם נגרע מעצר רעה ויגון משנה לשנה. בימינו לא נשארו מן האכרים היהודים הסדומים האלה רק בכפר אחד יחיד, הוא פקיעין סמוך לצפת. וגם הישוב הקדמון הזה הולך ונחרב לעינינו ואין מושיע, הם עצמם מספרים, כי לפנים היה כל הכפר מלא יהודים ושדה קברותיהם מעיד על זה. כי הוא גדול פי שלש משדה הקברות של הנכרים, ועתה נשארו מעט מהרבה, רובם עזבו שדותיהם ובאו העירה, כי לא היתה להם שום הכנסה אחרי המסים העצומים. זה עתה בשנה הזאת נסעו י"ד בחורים מהם לאסריקה. נוסעים יהודים הבאים לצפת הולכים גם לפקיעין, לראות בעיניהם את השריד היחיד מן הישוב הקדמון, אבל מכל אלה לא התעורר אף אחד, להציל את החדוש הנפלא. לא יקרא ולא הועד האדמי ולא הבנקים הציונים והקפה הלאומית רוצים לעשות דבר להצלת המושבה החשובה הזאת, אף שהצלתה קלה הרבה יותר מיסוד מושבה חדשה. כבר עסקו בזה עתונים בא"י ואין עונה, עתה נתפרסם מאמר על זה "בהחרות" מאת חכם עברי ידוע היושב שם, הוא קורא לעזרה בדברים יוצאים מן הלב וראוי הוא להשמע. בכפר ההוא נמצא חרוב ומעין שיושבו מיהסים אותם לר' שמעון בן יוחאי. אפשר שהמסורה הזאת עזרה לקיום השריד הזה. ככל אופן צריכים אנו לדרוש מאת כל העוסקים ביישוב אי"י לשום עין לטובה על המושבה ולהציל את שארית הפלטה מימי אבותינו.

פיריטון קמין

החתול אצל התבשיל הרוחני.

איזה עולם מנונה הוא זה! החתול רעב ככלב ומעמידים אותו אצל קדירת חלב רותחת: הא לך ונמעי! לא מתלוצץ אני, איך אתלוצץ בימי הספירהו כל אשר אתם רואים ממעשי הימים האחרונים הנם כמעשה העמדת החתול על קדירה רותחת. הנה בקשה לה רוסיא תחיה, לכבוש נתח טוב ממלכות חינא, להיות לה שלומים בעד מנדשור וקוריא, שהפליטה יפן מפיה. החליצה חיל צבאה, שלחה מרגלים, הכינה כל מכשירי המלחמה, שלחה התראות, הכל היה מוכן לסעודה והנה חינא מתרפסה: לא אמרה עוד פיך רוסיא שכנתי הטובה, כל אשר תשימי עלי אעשה, רק אל גבולי אל תגשי, וכל ההכנה לריק.

בקשה לה צרפת לכבוש את מרוק, כמו שכבשה את יתר המדינות באפריקה הצפונית, דבינה צבאותיה, שלחה אניותיה, ארבה כל הימים, לשעת הכשר חתה בכליון עינים והנה שעת הכשר באה, מרידה במרוק, מחליפים את השלמנים, מרעשים את עיר הממלכה והאירפיים בסכנה וצרפת הצמאה לארצות חדשות שומעת קול יצרה הרע: בואי ורשי! אך אשכנו עומדה לשמן לה וקוראה: אספי ידך! לא אתן לך משדה מרוק אף מדרך כף רגל.

אמריקה כבשה לה רוב מדינות מקסיקה שכנתה וחשק גדול יש לה, לרשת עוד את שאר המדינות, להיות כל אמריקה הצפונית בידה, ביהודי המחכה כמשיח כן חתה אמריקה לעת מצוא לכלוע את שכנתה הקטנה ממנה ועת מצוא באה, מרידה במקסיקה, מלחמת איש ברעהו, גם תואנה אינה חסרה, ירו במקסיקה ובדור פרח בשוגג לגבול אמריקה, והנה בפרלמנט מושלה עתה במקרה המפלגה הדמוקרטית, האומרת, כי לא ארצות חסרה לאמריקה, כי אם מעט יושר ותקון המוסר. ומחנה צבא רב של אמריקה על גבול מקסיקה ואינו יכול להכנס וללכוד את הארץ כאסוף ביצים עזובות.

ישנם באוסטריא שלנו מאות דקטורים צעירים

שאת לשונה — אם גם בצורה נושנה — הם מדברים ואת ספרותה ותרבותה הם מחבבים. היהודים יוכלו אפא לשמש בריח חזק לחבר את טורקיא עם אשכנו והתועלת הכלכלית לשתי הממלכות שתצא מן היחס ההדדי הזה רבה מאד. יהודי אשכנו מרגישים זאת וע"כ הם נוטים עתה אל הציונות למרות מהאת רבניהם בתחלה. זהו טעם העבודה החרוצה של חברת העזרה אשר ליהודי אשכנו בארץ ישראל ובטורקיא בכלל זהו טעם יסוד איקא ע"י נבירי אהינו בברלין, להחל יסוד מושבות יהודיות במדה מרובה בטורקיא. ואם אשכנו אומרת הן מוכרחת אנגריא לומר לאו. שתי הממלכות הצוררות זו את זו אינן מתאימות בשום דבר, ואמנם ביישוב יהודי רב בטורקיא, שירבה את השפעת אשכנו באויא, רואה אנגליא גברת אויא נזק פוליטי וכלכלי, ע"כ היא עומדת לשמן לציונות. זאת היא סבת הצעת אנגליא לדבר הרצל את אונגריה, בזאת בקשה להטות את העם היהודי בטורקיא לצד אחר, למנוע נזקה ולהוציא תועלת מיישוב יהודי במושבה אנגלית. וכזה נבין מה שקפץ ישראל זנביל על ההצעה הזאת ולא יכול להפרד ממנה אף אחר שהוכרה, כי אין אונגריה מוכשרת ליישוב, ואף אחרי ישכר הפש זנביל בכל המשת חלקי התבל ולא מצא ארץ מוכשרת ליישוב יהודי, לא חור משיטתו: מוטב שלא תהיה שום ארץ ליהודים, מוטב שיטמעו כלם בגוים ולא ישבו לפלשתניה. אין להאמין, כי יצא זנביל מדעתו, אין להחזיקו לשוטה כל כך, שאינו מבין את טעותו, הוא יודע מה שהוא עושה. הסופר האנגלי הזה בן המלמד הרוסי הרי מושבע ועומד להיות אנגלי קנאי יותר מן האנגלים עצמם, כמו שיהודי אונגרי, שקנו להם בעד המשים אנורות שם מדיארי, הם קנאים מדיארים יותר מבני אטילא וארפרי, ע"כ אינו רשאי לפי דעתו להסכים ליישוב יהודי בטורקיא, שטא תצא מזה תועלת לאשכנו, צרפת היא בעלת ברית אנגליא וכורה בסתר שוחה לציונות ע"י הערבים הנצרים העומדים תחת חסותה בסוריא ותומכתם ככסף להוציא רבות על יהודי אי"י ועל הציונות ולעזור תחת הערבים עליהם וממעים זה מוכרחת "האליאנס" הפאריזית לנהוג ברמה פוליטיקה אנטיציונית, כלומר אנטי אשכנזית. הדבר נגלה עתה, מה שנתרקם עד כה בסתרי המניסטריאל לעיני החוץ בלנדון ובפאריז נעשה כבר לקנין הצבור, העתונים הגדולים בלנדון ובפאריז יוצאים כבר מזוינים בלשון הרעה ובשטנה מרעלה נגד הציונים, שכרתו ברית עם אשכנו ומסיתים את ממשלת טורקיא, שלא תתמכר להם, כי הם מורדים במלכות, החריבו את רוסיא ועתה הם רוצים להחריב גם את טורקיא ואת אנגליא. קרוב מאד לשעה, שגם העתון הערבי "אל כרמל" בחיפא וגם "אל טיעמפו" של פריסקו נוטלים שחר טוב מאת המניסטריאל החיצוני האנגלי. יודעים אנו את מקום המיזם וידעיה זו הוא הצי רפואה.

שרידים מימי קדם.

בתוך השניאות, שנעשו בא"י ביישוב החדש מהסר נסיונות, יש לחשוב כאחת הגדולות את עזיבת הצלת הישרידים מן הישוב הקדמון בכפרי ארץ-ישראל. הרי מעות הוא לחשוב, כי א"י חרבה בפעם אחת אחרי החרבן ולא נשארה בה נפש יהודית. הלא בתלמוד נראה, שעוד מאות שנה אחרי החרבן היה יישוב רב של יהודים בכמה כפרים. וגם היישוב הזה לא חרב פתאום, עוד בימי הגאונים ר"י קארו, ר"מ מטרנאני מביט ור"י חביב והאריז"ל היו מצויים יהודים בכמה כפרים עובדי אדמה, ועוד במאה שנה אחר זה מספר בעל קורא הדורות, שראה בעיניו רב אחד עבר מצפת ככל הכפרים, למול בני היהודים שם. וזקני צפת עורם זוכרים אכרים יהודים בכפרים הסמוכים. מזה נראה, כי היישוב הקדמון של יהודים עובדי אדמה, בודאי מימי בית ראשון, היה קים בכפרים ככל ימי הגלות הארוכה בלי הפסק, כי האכרים לא גלו מעולם, אלא שיישובם הלך ודל מדור לדור, מפני חסר ממשלה טובה, להשגיח עליהם ולסעדם בחקים טובים. ארובה, פקדי הממשלה וחוכרי המסים עשקו את האכרים האלה וריצצום באכזריות ודכאום במסים של חמס עד שהיו אנוסים למכור נבסיהם בלא הון ולבא העירה או להרחיק נדוד ויש מהם שעזבו אדמתם הפקר מאין קונה והממשלה או שכניהם זכו בה מן ההפקר, ויש סברא סרובה מאד

הקלוב הפולני. בן נגזל גם מחו היהודים בקראקא, אף למראית-עין אין עוד ליהודי קראקא בא-כחם בפרלמנט. דרך אנב עלינו קקרא תגר על הציונים הצעירים בקראקא המתנגדים בכל עוז להקמת קנדידט לאומי במחוז היהודי בקראקא, חסים הם על הדמוקרט גרום, חוששים הם למרות פי דשינסקי, שלפי שהוא צריך לעזרת הפולנים בבחירתו, הסכים לכניסת ידידו גרום לקלוב הפולני ולגזילת היהודים, ובנגזלו ובתרמיתו הכביר אכפו על פוליטיקנינו הצעירים, שלא לגרום צער לידידו ולתומכו הקנדידט של הקזימיר. בן השתוממנו למראה מוזר ומתמיה: הציונים הקשישים בעלי דעה מיושבת רוצים בהקמת קנדידט ציוני בקראקא, לפי שהנאי הבחירה קלים עתה פה מאשר היו לפני ארבע שנים והציונים הצעירים הרדיקלים הם בתומכי הפוליטיקה הפולנית עוכרת ישראל. כלפי לא! נכון היה שועד הבחירות הציוני בלבוב יכריע בדבר וידוע את חכמינו הצעירים, שאין טובתנו דורשת לתמוך בידי גרום ודשינסקי עבדי הראדא נאורובא. — עלינו לזכור בכלל בשאון הבחירות, שלא זה הוא ציר יהודי המשתדל לפעמים בעד יהודי זה או זה, השתדלות בעד יהודים נובל להשיג גם מצירים פולנים. ציר יהודי הוא רק זה, דרב ריב בלל ישראל, היודע, כי נשלח מאת העם היהודי ומדבר בשמו. כי האנטישמיות אינה ערוכה כלל נגד יהודים, אלא נגד בלל ישראל. מוצאים אנו, כי גם גדולי צורי ישראל עושים טובות ליהודים מן היהודים. לכן אנו צריכים לצירים, שינינו על העם היהודי זה אפשר רק בקלוב יהודי.

החברת העזרה ליהודי גליציה.

לפני החג היתה בוויין האספה הכללית של ה' העזרה ליהודי גליציה אשר בוויין (אין להחליפה בהסתדרות החדשה שבגליציה עצמה). היושב כראש היה הפרופ' מאהלער. החברה עמלה בשנה שעברה לחבר את בעלי המלאכה היהודים בכמה ערים לאגודות מכינות סחורה, הקונות חמר בשותפות ומוכרות סחורתן בשותפות, להרבות בהנסתן, לאגודות כאלו נותנת לשבת תמיכת המלאכה שלו, הממשלה מצבונות בתנאים נוחים, מורה נודד, כלמד את החברים דעת ותנאי הסבת מצבם והכשרת מלאכתם. גם מלוות משיגות האגודות לפעמים מאת הנהגת המדינות כזול. יתרון האגודות הוא גם השגת חמר גם כזול ומניעת הורדת מחיר העבודה ע"י דתחרות היהודים. בן עזרה החברה לאגודת הנגרים במרנופול, יסדה ביאכרוב אגודת עושי המברשות, בזאת באה הח' בדברים עם המוסד הטכנולוגי אשר בלבוב לתמיכת בעלי מלאכה. האגודה ביאכרוב תשיג הלואה גם מן המוסד וגם מאת המניסטריאל לעבודה. וכן עזרה הח' ליסוד אגודת הנגרים בכולחוב, שהשיגה תמיכה מאת המוסד הטכנולוגי והמניסטריאל ימציא לה מבונות; יסדה אגודת אורנים ברוחטין, אגודת פרינים (קירשנער) בזולקוב, אגודת עושי מברשות במאנירוב ועושי מסרקות בסאסוב, על הסתדרות יקא יהיה מוטל, להמציא לאגודות האלו את הכסף הנחוץ בראשונה, למען תתחלנה את עבודתן המשותפת ואח"כ נקל יהיה להן להשיג מלוות גם מקפת המדינה. חרשת הכנדים, שיסדה החברה אישקד במרנוב, נהפכה לאגודה בערבון מוגבל והכריה רובם נצרים, אבל עבודה רבה יש בה לפועלים יהודים. — בהנסות הח' היו 42,760 כתר. עמל החברה ביסוד מלאכות ביתיות לנעורות היה כבשנים הקודמות. בחברה הזאת משתתפים יהודים מכל ערי הממלכה וביחוד בוין. יש לה סניפים גם בערי גליציה, אבל עוד לא כראוי לכני המדינה שבשבילה בכ הטרחה. החובה על כל עשירי אחינו בגליציה להסתפח בחברה ולכונן סניפים בעריהם: האדרסה אל החברה היא Hilfsverein für galizische Juden Wien IX., Berggasse 4.

אנגליא והציונות.

יחס העמים אל היהודים ואל הציונות הולך ומתברר וטוב שנעשה זה לפני הקונגרס העשירי, שעליו להיות במובן ידוע סולל מסלה. מורה דרך לעתידו של העם היהודי. טורקיא תאיר פנים ליישוב יהודים בארצותיה אם תהיה נשענה על אשכנו. העם האשכנזי וממשלתו רוצים ביישוב יהודים בטורקיא אף בא"י, כי היהודים נוטים מתוך ההרגל לאשכנזי,

בעיר הזאת, אשר שם סובלים הנעדרים העבדים יותר מכל עיר אחרת משנאת הסורים והתלמידים, אשר בבית הליציוס למסעלה בגליון "המצפה" העבר קראתי, כי מסעלת רומניא הרשתה לאחינו האומללים גולי רומניא להכנס אל הארץ. לדאבוננו צריך אני להגיד, כי גלות, היתה, אף ליהודי אחד לא נתנה רשות הכניסה דרך הגבול.

מקור ומרחוק.

ענינים מדיניים. טורקיא תחת ממשלת הטורקים הצעירים היא בצרה גדולה. המלחמות בתים ובאלבניא נמשכות והולכות, מוסרים את הטורקים במקום אחד והם מכבצים במקום אחר ומכים את חיל הטורקים וכוונתם את צידם. אין קץ לתגרות. מה שהיה אפשר לראות מראש בא עתה. הפוליטיקה המרובית של הטורקים הצעירים נמאסה, נגלה פרץ גם בקרבם, אין שלום במפלגתם. רובם נפרדו ורוצים שטה אחרת. — במארוקה שלחו הצרפתים טחנה צבא להשקיט את הארץ והודיעו בתחלה, שאין רצונם לכבוש את הארץ. בינתים הכריזו בטקינו שולמן הרש, התושבים עשו מתוך שמחה פגרוס ביהודים, הרגו אחדים מהם וכו' וזו את הונם וסחורתם. אך בפעם עיר הממלכה נצחו לעז חיל הממשלה העומד תחת פיקוד צרפתים (וזהו סבת המרידה). — במקסיקה נעשתה לפי שעה הפסקה במלחמה בין חיל הטורקים וחיל הנשיא הזקן. כורא יעשו שלום. אמריקה לא תתערב.

יטונות. עדוארד מלך אנגליא, שמת לפני שנה, לא נקבר עוד, כי אכליו אינם יכולים להתפטר ע"ד מקום המבורה. — בכחירה משליטה, שהיתה במהו מדלינג אצל ווין למועצת המדינה, נחלו הנצרים-סוציאליים מפלה מבאישה, הבורחים לא השגחו על התראות המפלגה השלטת ועל הצפתה ובהרו באשכנזי הפשי. יש רואים בזה סימן רע להם לבחירות הקרובות למועצת הממלכה. — בכל בתי הספר באוסטריא התהתונה יקדישו הטורים את יום השני לחדש מאי, ללמד את התלמידים רחמים והינה לבעלי חיים. — ממשלת פרטוגל תוציא חוק, כי חדלה הדת הקתולית להיות דת הממלכה, הדעות הפשוטות, איש הישר כענינו יחשוב ויאמין, אין הממשלה נותנה כלום לצרכי הדת, אין דבניהם לעסוק בחנוך הבנים, זכות הדת ומנהגיה מוגבלים, הממשלה משגיחה עליהם, בצרכי הדת יעסקו קהלות. — באונגנרן ישנם 16,547 בתי ספר, אבל 60,220 בתי מרח ומשתה, בית ספר אחד לאלף ות"ת נפש, אבל בית משתה אחד למאתים וחמשים נפש. — הפוליציא בניו-יורק גלתה קשה, ששטרו הפועלים על נותני העבודה, להרוג את אלה שאינם נכנעים לדרישותיהם ושוכרים פועלים שלא מאגדותיהם, אוצר דינמיט נמצא אצלם, שבקשו לפוצץ פבריקות. — במניסטרים לעניני חוץ בצרפת נגלו גנבות ומעילות ע"י שרים רמים כמו ברוסיא. — בלודז בפולין הרוסית היתה מלחמה קשה בבית אחד בין השוטרים ובין חבר שוודים ורוצים נצרים, שהתכצרו שם, שהפילו חתמתם על כל הארץ, דמים רבים שפכו ופעמים רבות נתפשו והם הצליחו להמלט. כלם נהרגו עתה במלחמה.

*

הפירות במקום בית המקדש. בין המהמרים בירושלם קמה התרגזות עצומה בעבור שמועה, שנשמעה, כי חוקרים אנגלים חפרו במקום בית המקדש ברשות הנציג הטורקי והוציאו בלי קדש מבית המקדש הנגנזים שם, דהעברים לאנגליא. המהמרים קשרו בעבור זה קשר על הנציג להרגו בבואו אך מסגר עומר העומד על מקום ביהמ"ק, אך הנציג נזהר ולא נכנס. בן מודיעה מלגרמה מברלין, מה מן האמת יש בשמועה ידיעו עתוני ירושלם.

היהודים בכפרים. שני מקרי הרג ושווד קרו בימים האלה בגליציא היהודי כפרים. בכפר מאטיובצה אצל קולומיה נהרג יהודי בגלל דבר קל הערך, שלא נזהר בו היהודי. חזיר של אכר עשה נזק בשדה היהודי נחוס קרן. היהודי הכנים את החזיר ברפת לתבוע תשלומי נזק, כאשר תבע האכר את חזירו ולא הוציאו דברו האכר בכד עין מכת מות על דאשו ורוצין לגלגלו וסטרם הובא העירה אל בית החולים מת

(ביחד עם הסינאט) ישנם רק כעשרה טובים לישראל, כאשר הגיד אחד מאלה האחרונים, וכל האחרים אנטישמיים מבקשי רעתו, מה שלא היה גם בימי ברטיואנו. ואלה הקימו לפני ימים אחרים שאון גדול בפרלמנט על קארפ, כאשר הביע לסופר העתון הפארטי "פיואר" את השקפותיו בענין שאלת היהודים באסטר, כי מצב עמנו רע מאד ברוסניא ובי צריך לעשות דבר לרוחם. המורשים האנטישמיים האשימוהו, כי חפץ הוא לתת ליהודים את הזכות, וירמזו לו כי באופן הזה יירדוהו: מכאן...

כבר הראתה הממשלה הקונסרבטיבית, כי לא טובה היא ליהודים מן הקודמת ואולי רעה מכנה, כי הנה עשתה עול, אשר לא נשמע כמותו: כל היהודים יושבי דוברוטשא, אשר נהיו לאזרחים לפני שלשים שנה בתוך יתר בני הנכר הבולגרים והתורכים וכו' אשר שם, הוצאו מכלל הבורחים, וכל צעקותיהם, אשר צעקו אל המיניסטר לעניני הפנים, לא הועילו להם, להשיב את זכותם, אשר שללו מהם עתה בלי צדק. המיניסטר הזה, אנטישמי גדול כמרבית המיניסטרים, צוה להדפיס ולהפיץ בערים ובכפרים את לוח השנה הנתעב, המציג את אנשי האפוזיציה כשוחטים וסחלקים את רוסניא ליהודים. בכפר אחד מאן הפקיד לתת לפני האכרים את הלוח הזה, באסטר, כי הוא נגד היושר, הסופר והבטיחות, ויקרא לו המיניסטר ויוכיחו קשה על העיון להפר פקודתו, ויצוהו לשוב ולקיימה. זימאן האיש ויתפטר ממשרתו. כאשר הוכיחה האפוזיציה את המיניסטר על זה, כחש ויטבע על דברת כבודו, כי לא ידע דבר וכו' לא הוא שלח את הלוחות להפיצם. והכל בכבודו, כי זהו שקר גמור, כמחילה מכבוד השר.

שלש גדולי צוררי היהודים נחלו בעת האחרונה הרפה, כל אחד באופן אחר, וכל הארץ ראתה קלונם. ביאסי עבר יורגא עם אגודת פרעיו ברהוב על פני חבורה של יהודים, אשר עמדו וישהוהו עם שני אחים, אשכנזי שמם, נחונים אנגלים, שבאו הנה לעסקיהם. יהודי אחד הראה למר אשכנזי את יורגא. כשמוע הצורך את שמו הפנה כנו וישאל את אשכנזי, למה קרא לו. זה ענה, כי גם איננו יודע את יורגא. אז קפץ אחד מגבורי יורגא ויד את אשכנזי על הלחי ויעלם. שני האחים מהרו אחריו ויתפשוהו ויוליכוהו אל השופט ויתאוננו עליו ועל יורגא. כאשר שאל השופט את הצורך מה עשה לו האיש, כי צוה להכותו, ענה: הוא לא עשה לי מאומה, אך ליהודי אין הצדקה להוציא את השם יורגא מפיו. הנעלב הגיש תלונה גם אל הציר האנגלי סבורקסט.

ביאסי הגיש שומוליאנו (הנודע בכל הארץ וגם לקוראי "המצפה" במשפטו את המזגים היהודים מלפני שנתים), שהיה מורה פרטי לכימיה באוניברסיטה בקשה אל המיניסטר של בית הספר הזה להעלותו למורה קבוע, וידיחו, אשר הוא עתה מיניסטר ואשר לקח חלק משלשים וחמשה האלפים שקל כסף שנה במשפט ההוא, יען הוא פרקליטו אז, עוד על ידו, ויהי שומוליאנו למורה קבוע. ויהי כבא עתה הממשלה החדשה לכנס, וישאל שר ההשכלה מאת המורה הראשי לכימיה מיאסי ריגלער (יהודי מוסר), כי יודיעהו את בקיאות המורה החדש, וישלה לו הנשאל מיכוריוס מפורט ויבאר בו, כי איש כזה איננו ראוי למשרת מורה, כי ידיעותיו אינן מספיקות, ויסתר שר ההשכלה ויוריד את שומוליאנו שניה למעמד מורה פרטי, צריך לציון, כי במשפט הצורך הזה עם המזגים הראה ריגלער, אשר נקרא בתור מוסחה לכימיה, כי בחינות שומוליאנו על היגיון, אשר אסר, כי סתולים הם, אינן מסכסכות עם האמת המדעית, ולא שמעו לקולו וירשעו את הצדיקים ויצדיקו את הרשע; ועתה סמכו על עדות המוסחה ויורידו את שומוליאנו מפני המר ידיעותיו. מה מרה חתורה היוצאת לנו מזה...

וכן קרה ללאומי השלישי קווא, אשר נתפש בגנבה נוראה ביאה לאיש גדול כסחו. עורך-דין רוסני ביאסי הוציא לאור, מחברת ובה הוא מראה במופתים חותכים, כי ספרו של קווא "התשובים", אשר נכתר מאת האקדמיה ואשר על פיהו נתמנה למורה באוניברסיטה, גנוב כלו מספרים צרפתים ואשכנזים וכי הפרופיסור הזה לא עשה אחרת בספר הזה, כי אם להעתיק מה שכתבו אחרים ולקרא שמו עליו. המחברת עוררה את שום לב כל המורים הבריו, האופורים עתה להפיק אותה מסגרתו על ידי המיניסטר. אם יקרה בדבר הזה או לא, לעת עתה גדולה המכונה וההרפה בהוג הלאומיים (צוררי ישראל). קווא תבע לדין את כותב המחברת — אשר לפי דבריו לקח שדה מאת הקהל היהודי, למען הצמיח אותו, את הלוחם הלאומי, על פגועו בכבודו. תוצאות המשפט עוד מרס נודעו, אך בכל אופן אין להשוב, כי יצא קווא רשע. יען כי לממשלה יש צדק בטורים כאלה, ולו גם בלתי מוכשרים, למען הפיץ מעל הקתדרה זרע שנאה ליהודים בין התלמידים ולמען הכינם להיות פטריוטים טובים.

מלכת רוסניא אלישבע הביעה לסופר העתון ניי פרייע פרייע פרעסע, אשר בקר אותה, את השקפותיה על המרת הדת, ותאמר, כי בעניניה לא טובה הטבילה. (כידוע הניאה המלכה יהודי אחד מידויה להמיר את דתו.) היא הזכירה לשובה את החכם היהודי יעקב ברנאס, ירד משפחתה בימי קדם, אשר לא אכל מעולם בביתם, יען כי נזהר כסאבלים כשרים. לבסוף אמרה: הנצרות כאשר הגיעה למרים גדולה ותקפה, חדלה מהיות נצרות, ואלו קם היום ישוע להתחיה השתומם לראות מי קורא לעצמו נוצרי.

בימי הפסחה תהיה בגליץ האספה השנתית של ציוני רוסניא. על הפרק יהיה וכו' ע"ד מצב הסתדרותנו בארץ ועל שאלת הקולטורה בציונות, צד אשר עד הנה היה רפוי בארצנו, אף כי סופרים אחדים דברו וכתבו על זה הרבה ואיש לא שמע להם מסנהגי הציונות אצלנו.

ראוי לשבח מעשה נדיב אחד בעיר בראיילה, אשר נדב ארבעים אלף שקל כסף ומקום לבנין בית-ספר חינוכי ויהודי

מבני עמנו, המתמרים להיות פוליטימנים גדולים, כי הרי לא לריק היו בימי שבתם על ספסל האוניברסיטה חברים לחברות לאומיות או סוציאליות והם עורגים לאיזה מנרט פוליטי כאיל על אפיקי מים וכחחול על קדירת חלב רותחת. הוי מי ישקנו! (הזהרו לקרוא היוד כפתה ולא הלילה בחיריק, פן תחריבו את העולם). מי זה ראוי להבחר יותר ממנו! רוצים אתם דברנות? הרי! חכמה? הרי! אהבת ישראל? הרי! מי יתנבם כלחם חקנו ונאכלם והייתם כפינו בדבש למתוק, ומה אנו חסרים? והנה באה המועצה הלאומית הפולנית ומחלקה את כל המנרטים לערלים, וליהודים, אף למושקים גמורים, היא אומרת: לכו לפלשתינה! בחורי ישראל כלם, בלי יוצא מן הכלל, בקשו לפנים להיות דבנים וכלו כל ימי ילדותם ובחרותם בלמוד פלפור של גפית ועמדו מוכנים ומוזמנים להורות הוראה בישראל וכסוף נגלה להם דבר מר: שאין קהלות בשביל כלם. וסוף כל סוף כבשו נכדי הרבנים הקודמים את הרבנות ולאחלה שלמדו לא הניחו אף כסא אחד. והיום כבר מאסו בני ישראל ברבנות וכלם שואפים להיות או סופדים עכרים או דקטורים, כלם בלי יוצא מן הכלל. והנה סגרו העורכים את שערי עתוניהם ואינם מקבלים מפעלים ספרותיים רק טמומים לאותו דבר, גא נשאר איפא לבחורינו רק לעשות מטורה ולהיות דקטורים והנה סגרו ממשלות רוסיא ורומניא את שערי הגמנויות לפניהם, ובגליציא גררו העניות והחסירות את דרכם ובחורינו האמללים עומדים כחחול על קדירה רותחת וכשבור בפות לפני חבית י"ש ואינם יכולים להגיע למטרתם. הוי איזה עולם מגונה הוא זה! שאי-אפשר כתובו שיחיו כל בניה של אומה שלמה רבנים או דקטורים! המהטט.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. מאן נתמנה הרחיג ר' פינחס דמביצר למסלל מקום אב"ד פה אין שלום בין חברי הביד"צ והנמשכים אהיו כל אחד ואחד. המסלה מדנים הוא הרחיג ר' יוסף ענגל, שלפי הדיופות קוה להיות ס"ס האב"ד. ואמנם תריץ גדול הוא, הוא יעביר לנו לייננו פול בנקב המחט ויטהר שרץ בקין טעמים. אבל אין ההדיופות בזמן הזה הקוואליפיקציה היחידה להיות רב בעיר גדולה, הנין מן האוסנות לעשות פשטל יפה אין בו כלום מסעלות הרב והוא ואנשיו מצויקים להרב הרשמי ר"פ דמביצה, שישנם בו כל המעלות הדרושות לרב ומכונים ומצערדים אותו חנם. זה עתה גרם הסכסוך התרגזות רבה בעיר. הרב ר"פ דמביצר טרה בימי החג טרה רב מאד בדבר בית הקוה הגדול בטלון רויאל, שכל אורחיו ויהודים ובעליו לא בערו את ההסך לפני הפסה ולא עשו שטר מבידה. ר"פ דמביצר ובית דינו הכריזו בעיר, כמו שהיה מוטל עליהם, שאין הבית עומד תחת השגחתם ואסור ליהודי הדר לאכול שם. כעל הבית, שירא מפני הנזק, קבל עליו לעשות תשובה ולקיים כל מה שיתקן הביד"צ. ר"פ דמביצר יגע בבית ובמרתה יום תמים, בער כל סחורה הצריכה עבור, התיר להחליף כל מה שאפשר ע"פ התורה וכן הכשיר את בית הקוה, שלא יכשלו בו יהודים בשקים ובמאכלות אכורים. כע"כ בקש לשלם לו בעד המרת ולא אבה לקבל שום שכר, כי בן דרכו של הרב הזה, שלא לקבל שכר בעד עשות חובתי לרבים, אבלרע המעשה הזה בעיני ר"י ענגל והוציא כרוזים בעיר, שהוא ובית דינו לא התערבו בדבר וכל מעשה ביד, שאין הוא חתום עליו אין לו דין מעשה ביד"צ. למה עשה זאת? תמיה הדבר מאד, בקש לבזות את חברו המ"ס הרב ולא בזה רק את עצמו ואת כבוד הביד"צ. כהרד על כבוד הקהלה והתורה אינן את התיה הזה, הנזק וגומר כנחש, לשבת מריב, כי לא היתה תפארתו בדרך הזאת. כבר גער בו גם נשיא הקהל בע"ב.

קראקא. בישיבת מועצת הקהלה ביום א' ש"ז דנו שוב על דבר בנין מרחץ הוגנים החסרים בקהלתנו. הפרנס מר לנגרוב הציע הצעה נחוצה, לקנות מיד פרקע המודרן ברבע היהודי. ולהקים מרחץ עממי ומקוה. הפרנסים הנאורים התנגדו לנחיצות הדבר, אך ההרדים רבו עליהם במסרה והחלט לקנות ולבנות. ע"ד הציע מר לנגרוב, בהראותו הגדה של פסה עם הרגום פולני של מורה הדת מר שלמה שפיצר, למסור את הספר לביד"צ, לבחור אם הוא ראוי לבא בקהל, כי התלמידים בבתי הספר כלם משתמשים בו ואפשר שנמצאים בו דברים, שאינם ראויים לתלמידים, כי אחרי סתרגם כזה צריכים לברוק, שלא להכשיל אלפי תלמידים. הדבר נסגר לקומיסיה של הדת.

מכתב מרומניא.

שמהתנו, ששמחנו בראותנו, כי לא הצליחו הצוררים יורגא וקווא, להבחר אל הפרלמנט, היתה עד ארגיעה, כי תחת שני אלה באו הרבה אחרים. בתוך קרוב לשלש מאות מורשים

האלו הן הערים הקטנות, המלאות יהודים. העסקנים היהודים בפטרבורג בקשו מאת חציריים החפשים, שיציעו לתת ליהודים לבחור בקוריה מיוחדת, אבל הקדשים מאנו באמנם, שהם מתנגדים לפרוד היהודים מן העם הנצרי, כלומר הם רוצים בהתבוללות ומוטב שלא לתת ליהודים שום זכות אורח מאשר להפרידם מן העם העיקרי. זהו חסד מאהבינו!

עלילת-דם לפסח. העתון של צוררי היהודים ברוסיא העליל על אחינו עלילה, כי בווארשא ובקיוב נמצאו נערים נצרים הרוגים באופן אחר, שניהם בפותים ועורם מלא נקבים. אין זאת כי אם קרבנות היהודים לצורך הוצאת דם לפסח. לפני החג הכריז העתון הזה שישמרו הנצרים ילדיהם מפני היהודים.

ימ"א. בועידת ימ"א, שהיתה בלנדון, הודיעו המנהלים זנגביל ולוציאן וואלף, כי לא נואשו עוד משברם, לכוונן מדינה יהודית עומדת ברישות עצמה. הם מקוים עוד, שממשלת אוסטריא תוכח, כי תועלת רבה תביא לה הגרה יהודית, לעמוד נגד היפנים והחינאים המתריבים בארץ ותסכים להקציע ארץ מיוחדת להושיב שם גולי היהודים, כי מקום יש שם לרוב. זנגביל מקוה, כי המדינה היהודית שם תהיה לא מקלט ליהודים חסרי ארץ, כי-אם גם לאור גוים. לע"ע מטפלה ימ"א בדבר האפשרי, הוא העברת גולים יהודים דרך חיף גלוסטן בטקסס. כבר העבירה שמה שלשת אלפי יהודים וכלם מצאו שם פרנסתם.

עלילה הופרה. בכפר סיעדעץ הסמוך כשני ק"מ לעירנו יעזופול בדרך העולה לסטאניסלב התאספו הנצרים ביום א' בלילה אצל נכרי אחד ושמו שם לשכרו עד שקמו הבחורים והרגו אחד מהם וחתכוהו לאברים. כראות בעד הבית את האסון לקח את ההרג על כתפיו וישאחו וישליכו אל חצר בית המרוח ובכך העלילו על בעל המרוח היהודי, כי הוא הרגו. אלוס הפוליציא הכירה, כי בהם האשם והם הרגוהו ולקחו שנים מהם אסורים בכללים ובעל המרוח נקי. ייש זורכר.

"תקון". הגאון ר"ש נתנון בא למרנוב והתפלל שחרית בקלויז הגדולה. אחר התפלה כבדוהו חסידים ותבעו מסנו "תקון". הגאון, שהיה מתנגד גמור, ענה, שאם יבארו לו מעם התקון יתן להם, כל אחד באר באופן אחר ע"פ סוד. אין הדבר כן — השיב הגאון — אני אבאר לכם: הנה ידעתם שאברהם תקן תפלת שהרית, יצחק מנחה, יעקב ערבית, ולוט וידנו התקנא בהם ורצה ג"כ לתקן איזה דבר — עמד ותקן "תקון" לאחר התפלה.

רמת המצפה.

הספרדים בלבוב ובזאמשיץ.

מאת ד"ר מאיר באלאבאן.
בארצה המערבית התהוו אחרי גלות ספרד שתי קהלות שר ספרדים, באמשטרדם ובאלטונג. גם בפולן הונח יסוד לשתי קהלות: בלבוב ובזאמשיץ; אבל שתיהן אבדו בתהו ורק מצבות קברים שם, שנחרתו עיניהן המלים: "אשר הגלה מגלות ספרד" מעידות על זה. התעכבות היהודים האלה בפולן היתה רק מקרה שלא ארך רק כחמשים שנה והמביאם שמה היה לא פחות מרדן יוסף הנשיא נסיך גוסוס. יחס פולן למורקיא בימי המאה הט"ז היה טוב וממשלת פולן עמלה שלא להשחית אותו. שלמני מורקיא היה האדונים בארפה, צבאות סולמן או סעלים הרחיקו לפרוץ למערב. ע"כ היה המניסטר היהודי של השלטון, דון יוסף הנשיא, שר שהכל בקשו פניו בספירות הפוליטיות. בו היתה תלויה הבאת מלאכי המלכים אל ה"שער הגבוה" וכזה נבין את סגנון המכתבים של מלכי פולן אליו. זיגמונט אוגוסט מלך פולן הודה לו במכתבו משנת 1570 על כל החסד, אשר עשה למלאכו קרנובסקי ומכנהו "האדון המרום וירידנו החביב".

לפי דעת גרץ (תולדות היהודים כרך ט' 386) השתמש דון יוסף בהשפעתו על מלך פולן רק לטובת אחיו היהודים אשר בפולן והוא מפרש את המלים

לעצמם בחבור הכחות מקומות למסחרם ולהגן יחד על עצמם מפני כל צר ומשטין.

גזירת האקסטרנים. מפלגות החפשים בדומה הרוסית הכניסו הצעה נחוצה בדבר הגזירה, שגזרה הממשלה מדעת עצמה על בני היהודים, שלא מצאו מקום בבית-ספר תיכוני מפני ההגבלות והם לומדים בעצמם לעמוד לבהינה, שגם עליהם חלים חקי ההגבלה ואין לקבל תלמידים חיצונים לבחינה אלא אם יש בנגדם פי עשרה תלמידים חיצונים נצרים. אבל נצרים כאלה אינם כלל, כי בהם הלא אין הגבלה. אם כן דומה הגזירה לגזירה על הלמוד בכלל, אין הממשלה רוצה שילמדו היהודים דעת יותר מהשעור שקצבה להם בכ"ח. בעלי ההצעה ובראשה שני היהודים שבדומה מענו, שאין רשות לממשלה לעשות חקים מדעת עצמה בלי הרומה והדבר נחוץ, שתבטל הממשלה מהרה את הגזירה, כי זמן הבחינות קרוב. אך הרומה החליטה ברוב דעות, שאין הדבר נחוץ ודי למסרו לקומיסיה, בלי קציבת זמן, כלומר לקברו לעולם. ונציגי הפלכים מוסיפים חומרות באיסור הלמוד ואוסרים ליהודים אף ליסד ב"ס נמוכים, שעליהם אין גזירה.

יהודים עומדים על נפשם. בפאריז התעוררה כידוע תנועה אנטישמית בתוך הפועלים הפוציאליים. לבם זועף על הרושם שילדים בדבר מסלות הכרז שלחם, אבל רותשילד הוא יהודי וכלל ערכות כל היהודים זכיו ממור גם בידי הסוציאליים והם משמינים על יהודים סתם. ע"כ התאספו הפועלים היהודים בפאריז למחות נגד המשפט המעוקל הזה. ראש הצוררים פאטו בא והצטדק לפניהם, כי בונתו רק על רותשילד, אבל לא יכול להעלים דבריו ומעשייו.

משפט הילזנר. החברה "אוניון" הישראלית בוין מודיעה בחשבון פעולותיה השנתיות, כי מלבד פרסום פרטי המשפט המעוקל ע"י עורך הדין ד"ר אורדניצקי, להוכיח אפסות המשפט, חקרה החברה ודרשה בפולנא וסביבותיה, לדעת עקבות הרומה האמתית. לתוצאות החקירה הזאת יש ערך גדול ואפשר שתהיינה מכרעיות לבדוק סוף סוף את המשפט.

נשואים בדת משה. באספת החברה "אוניון" הישראלית הודיע יועץ העיר היהודי ד"ר שווארץ-הילזנר, כי הוא השיג הכרעה, כי יכדי היהודים בני רוסיא שנוולדו ברוסיא מחתון בדת משה וישראל בלי חתונה כחוק המדינה, יהיו נחשבים כילדים כשרים בני אבותיהם. האוניון תשתדל, שההכרעה הזאת תועיל גם לבני גליציא, שנוולדו מחתונות יהודיות שלא כחוק, כדי שלא יהיו בני הזרים עדיפים באוסטריא מכני האזרחים.

דחית המהאאות בדבר ספירת העם. בית-הדין העליון לממלכה בוין דחה את ערעור היהודים על איסור רשימות השפה היהודית בתור שפת השמוש. ביה"ד מצא, שהאיסור הוא ע"פ החוק. על-אדות ערעור היהודים על הקנסות לא דן עוד ביה"ד העליון.

גררשים. התחיל פרק הגררשים ברוסיא בכל תקסס. מגרשים מכל הפלכים אלפי יהודים. מחפשים בכל עיר ועיר בשוקים ובבתים אחרי יהודים, שאין להם זכות גרות שם ומגרשים מיד, הלא אין עתה חרף ואין חשש אפילו לגור על פני השדה. בפולן מגרשים מן הכפרים.

ספרי תורה יקרים. בגלל יובל שלש מאות שנה למיום שנעתק התנ"ך לאנגלית ערכה חברת התנ"ך הנצרית תערוכת ספרי תורה עבריים עתיקים. ביניהם נמצאים חמשה חמשי תורה עם תרגום אונקלוס ורש"י שנדפסו בפעם הראשונה בכולוניא באיטליא על קלף בשנת ה' רמ"ב. תנ"ך הוצאה שניה, שנדפס בניאפול על קלף בשנת רנ"א. תנ"ך עברי הוצאה שלישית, שנדפס בוויניציא בשנת ה' רפ"ה ובשוליו ישנן הערות בכתב-יד מרמץ לומר, שידע לכתוב עברית היטב. ספר-תורה, שנכתב לפני יותר משש מאות שנה וכל יריעה מתחילה בו, ספר-תורה קטן מאד כתוב על על קלף, שאפשר לשאתו בכיס. ס"ת מלפני תשע מאות שנה, שנמצא בנניזה במצרים.

הגבלה חדשה. ברוסיא נוסדו עתה מלכד מועצות המדינות המערביות, שחסרו עד כה, גם מועצות מחוזיות וגם בהם נאמר בחוק, שנתאשר ע"פ הרומה, שאין ליהודים זכות בחירה כהן, אע"פ שבכלל המועצות

בדרך. ההרג היה איש צעיר והניח אלמנה ודי יתומים קטנים. — בכפר קארוב אצל אוהנוב היה פגרום גמור, האכרים הבו את כל יהודי הכפר מכות רצח ישד. מהם נמחצו וחיהם בסכנה. הוצנדרטים לא יכלו לעזור, כי קצף האכרים היה רב מאד, עד שבאו אנשי צבא מן העיר. כ"ט אכרים נכלאו. סבת הקצף לא נודעה עוד. יהודי האכרים צריכים להזהר מאד בתהלוכתם עם האכרים, מוטב שיותרו כמה פעמים משלהם ולא יביאו את ההמון לידי כעס. עליהם לזכור כי הם המעטים ובשעת התפרצות קצף במרם ישיגו עזרה מן העיר יכלו הם האכרים, הנרגזים מהסתות צוררינו את חמתם.

מגבל עמו. בפטרבורג ישנו מורה דת יהודי בגמנויות ושמו ג' פערעפערקוביטש. הוא מאותם המשכילים היהודים השמחיים, הרואים הוד וחרר רק באחרים והבל וריק רק בעמם היהודי ולא מאשר כן העלו בחמירתם בעמל העיון והסברה, אלא מתוך משא-פנים לתקיף והקלה בכבוד החלש, ויהי החלש הזה גם אבותיהם ומולדתם. לפני שנתים יסד האיש הזה בפטרבורג קהלה של רפורם. כעין זו אשר בברלין ובאמריקה, להעמיד את כל היהדות על תפלה רוסית בהיכל דומה לבמה נצרית, אלא בלי צלמים, ודוקא ביום הראשון בשבוע, ועל הזכרת נשמות ביו"כ. הדבר לא עלה בידו, כי גם למשכילים היהודים בפטרבורג החפשים כמותו ישנם עתה דאגות גדולות מזו. ע"כ הוציא הכסיל הזה את רוחו בכתב ופרסם ספר בלשון הרוסית לנבל את היהדות, הוציא דבות מגונות על התלמוד ועל הפוסקים ועל חכמי התורה וחרפם וגרפם באמרו, כי זיפו את התורה, להונות את העם ולהבכיד אכפם עליהם. בספרו זה נתן חרב בידי צוררי ישראל, המהפשים אחרי ידיעות כאלה על אדות תורתנו לכוונתנו. כאן מצאו מקום לגבות חובם, כי מי להם גדול ממורה דת ישראל, המעיד בעצמו.

עוד ע"ד הכולון. הפרופסור הכולון לא המיר את דתו למען יתמנה פרופסור, כי הקיסר הבלרלי אלכסנדר השני שמהו לפרופסור ביהדותו ולא הקפיד אפילו על אי-ידיעתו את הלשון הרוסית. אך אשה מתבוללת לקח לו באשכנז והיה מעשה, שכנו בכורו בא לידי סכנה מחמת מילה, שמל אותו מוהל שאינו מומחה. כאשר נולד לו בין שני לא נתנה אמו הבוגדת למולו והקהלה היהודית לא אבתה לרשום ילד ערל ברישומות הנולדים. אז גברה אשתו בפתייה להמיר דתו. גם המניסטר לחנוך הסיתחו לעשות כן והבטיחהו. כי יבחרו בו לחבר האקדמיה. אך תקותו היתה למפח-נפשו, כי לא נבחר וגם חכמי ישראל באשכנז פרשו ממנו אחרי ההמרה ועל זה הצטער מאד. אז שם לבו להתקרב ליהודים וקם לעזרתם בהיותם בצרה גדולה. כי צורר אחד הוציא ספר להוכיח עלילת-דם ויורש העצר (אלכסנדר חשילשי) נתב מכתב תודה על זה למחברו. בצרה הזאת בקש הבארון הוקן גינצבורג מאת המוטר המומחה הכולון לבטל בחמתו את העלילה. מאז קם בפעם בפעם לעזרת היהודים ולא רק לעזרת היהודים הסובלים בתור כאלה, כי-אם גם לעזרת היהדות ובמה פעמים פרסם דברים, להוכיח יתרון היהדות הארתודקסית על פני ההשכלה החפשית. הרבנים שמחו מאד על זה והמשכילים הונוהו במענות דוקרים והזכירוהו, כי בוגד הוא. את הציונות והיהדות הלאומית שנא ומאז נכרה התנועה הלאומית לא התערב עוד בעניני היהודים, יש אומרים, כי בניו הם שונאי ישראל.

הבורחים. ע"פ רשימה סטטיסטית של ממשלת אוגנרן לקחו בחדש פברואר ארבעים יהודים נשים נכריות באוגנרן וליה נצרים לקחו נשים יהודיות. ביחד היו איפא ע"ה נשואי תערבות. בני אלה הנשטעים יהיו כלם לבנסייה הנצרית לנחלה.

אגודת תגרים יהודים. במרם יסד הועד לעזרת יהודי גליציא את אגודות התגרים ובעלי המלאכה, להמציא להם ע"י אחוד הכחות מקור זול להבאת סחורותיהם. יסדו תגרים יהודים בוין אגודה כזאת בלי עזרת יק"א וחברת עזרה ובכי ועידות ואספות והמרחת אפטרופסים וחומלים. וגם הם אינם עשירים יותר מתגרי גליציא. כל התגרים הקטנים הדלים התאחדו ויסרו אגודה, לקנות סחורות בשותפות כזול, להמציא

ושוית לבני מנשה, נכול מנשה וחבל מנשה וחצי מנשה והגהות על ספר הישלמה ועל ס' רפואות הרמב"ם ועל ס' הלכות ארץ ישראל ועל ספר העצמים ועל ספר יצירה ועל ספר המכתב ובאור על מגלת תענית. שנת אלף תתמ"א לחרבן חבית.

כבר משמות כל הספרים האלה, שחבר המחבר, נבר, כי מומחה הוא למקצוע החקירה בקדמוניות, ואמנם מפליא המחבר בכתיבתו הנפלאה בכל חדרי התורה, הוא בוחן ובודק בכל זווית ספרותו הקדמונה, להעמיד כל נוסח על אמתותו ולבאר כל דבר קשה ולהאיר אור על סדר דורות חכמי התלמוד ועל כטה מדבריהם, הרבה מאד יש ללמוד בספר העתיק הזה עם הערות המחבר ובאוריו, הספר נדפס הדר מאד, לא היה עוד כמוהו ספר עתיק כהוצאה נאה כזאת. כל חובבי ספרותנו העתיקה יודוהו על הספר הזה כמו על ספריו הקודמים.

מודיעים אותנו.

באחרון י"ל פסח דרש הרב החכם החוב"ב מו"ה זושע שרייבער נכד הנאון ר' שבעון סופר זצ"ל האבד"ק דרשה יפה ומלככה בבית החברה "מהזיק למוד" בקראקא. דבריו הנחמדים והמחמכים עשו רושם גדול מאד על השומעים הרבים מכל פנות הקהל היהודי ושבעו נחת רב ורחשו לו תודה. כלם הקשיבו בשום לב לדברי הדורש, שאינו רגיל להראות חכמתו ותורתו ברבים ולהפיץ מעינותיו הוצה. הכל ראו כי אמנם ברא ברעיה דאביו ותורה מחזרת על אכסניה שלה. ראוי לבני עירנו, שישתדלו לשמוע בפעם בפעם חכמת הרב החכם הזה הנחבא אל הכלים וידעו כי עוד יש נר לחכמת ישראל בעירנו ושם קראקא עיר מלאה חכמים לא דבר ריק הוא.

פעמי פעלבערבוים		אפרים אויערבאך
מאורשים בניסן תרע"א	קאזאוו	זבארא
מרים לאנדא	מאורשים בניסן תרע"א	שמואל שנייד
ברעזאן	מאורשים בניסן תרע"א	רודקי
אמאליא ריינער	נפתלי ביטטמאנן	
מאורשים בניסן תרע"א	קאלוש	סטודזיאנקא

הנני מברכים בחבה במז"ט את חברנו מר יהושע שטראסבערג פה לארוסו עם מ' באשע בארד בסאנוק אברהם ווינטער, אברהם האלפערן — לובאטשוב תול כמל ברכתי במז"ט לאחי היקר מר יהושע שטראסבערג ולכלתו מ' באשע בארד בסאנוק לארוסו. מז"ט לאבותי ולמשפחתו.

מישה שטראסבערג — לובאטשוב. הנני מברך במז"ט את רעי מר יהושע שטראס-בערג בלובאטשוב לארוסו.

איכל פראפער — לוקאווע. ברגשי אהבה וכבוד מעממי לבי אברך במז"ט את מר פתחיהו דרימטער בדאלינא לארוסו את אחותי מ' רבקה. נפתלי חאראפ — יעזערנא. מעמק לבי אביע במז"ט לאחותי היקרה מ' שיינדל קעלין במאלנוב לבואה בכרית הארוסין עם מר מרדכי פאסס במאראנצע אצל קראקאוויץ. מז"ט להורי. אברהם קעלין — מאישטאוויצע.

בחבה רבה נברך במז"ט את רענו הר חיים האפערט פה לארוסו עם מ' חנה מינדל דאללענדער ביאסלא. מישה נוסבוס וא. כהן — ראזוואדוב. מעומק לבנו נביע במז"ט לידידנו היקר מר יעקב קינסטלער פה לארוסו עם מ' שיינדל זים.

אלי' יעקב, אברהם דודעק — דאמבראווא. הנני מברך בחבה את דודי היקר מר יוסף העניש לארוסו. מז"ט לאבי זקני היקר.

שלמה ווייסבארד — סמבור הישנה. הנני מביע כזה במז"ט לידידי מר יצחק גריעס בסמיטשין לארוסו את מ' אולמאן ברעמביין.

מאיר ליכט — לובאש. הנני מברך את ידידי המכובד מר מאיר היבנער בנרבורנא להולדת בנו במז"ט.

ש. מ. לור.

רוצה שיתאחזו פה יהודים ספרדים ולא יהודי ארצנו. העירונים שם זוכים בזכויות רבות והישר אדם טוב כל כך עד שהאכנים נדחקות אליו אף כי האנשים. אתי הוא מתנהג כחבר רב והקציע לי קרקע לכנות בית, שמחירו יעלה לת' זהובים ובנין יפה יהיה. אם אמכור את היין המלוואי במחיר יפה אכנה את ביתי... אולי יש ביניכם אנשים הרוצים להתישב בזאמושין ימצאו פה מקום רחב ידים ויהנו מחרות גדולה ולא רק משלנו (יהודים), כי-אם כל איש טורק.

אך למרות עזרת המניסטר בא משה בצרה גדולה בשונו לבוכה. פה שמע, כי נשבה אחיו שלא יכול לשלם לאנמוניה קאטאקאלא אלף זהובים ונכלא בבית האסירים ובית המסחר ננעל. משה לא אבה לשלם את כל החובות, כי אחיו עשה גם עסקים על חשבון עצמו. אך בית-הדין לא אבה שמוע מענתו וצוה לקחת בשבי גט אותו. משה ערער על המשפט וצעק, כי הוא עבד הקנצלר ואין לכייד העיר רשות עליו. השופטים רמזו לשוטרים ומשה בחרדתו אחז בשרול ישר החצר של המניסטר, שמשערביטש, שהיה שם במקרה ומאן להמסר בידי השוטרים. השופטים קפצו ממקומם בכעס וראש האזרחים צלצל בפעמונו ובשאון גדול הורד משה אל בית האסירים. ברגע האחרון בקש לתת ערבון ולא הועיל וארבעה ימים ישב בבור מאוס עם גנכים ושכורים.

(סוף יבא).

עיון בספרים הדישים.

הגיון דברי חכמים. מורה דרך בכיאר דברי חכמינו בתלמודים ובמדרשות. וגלוח אליו בסופו קונטרס הידיעה והכחירה. בו תשובה מספקת על השאלה הגדולה הוואת ע"פ העיון הפילוסופי האמתי. מאת ר"ר וואלף מישעל אביד ומטיף בק"ק קימפאלונג. רבוב תרע"א בהוצאת המחבר.

היו ימים רבים לישראל, שכל ספרי הקדמונים, התנייד עם האגדות, לא היו קימים כל עיקרם אלא לתלות בהם דרשות, לחדר את השכל ולא עלה כלל על דעת אדם, לחפש אחרי הכונה האמתית של הסופרים הקדמונים. ובכל זאת דוקא בימים ההם היו דברי הקדמונים קדושים וחביבים — דברי אלקים חיים. בדורנו אין איש פונה עוד אל הדרשות, אין פנא לחדר השכל בדברים שאין בהם מש וממלא חרלו להגות בספרי הקדמונים, אם דרשות אין כאן, גם תנייד ואגדות אין כאן. לכן נחוץ הוא עתה, שחכמי ישראל בעלי בינה יתרה, אשר כח בהם לירד לסוף דעתם של הקדמונים, לגלות במאמריהם את הוד הכונה האמתית, את הדברים כמשמעם, יבואו ויגידו לדורם את אשר פעלו קדמוניה, יראום חכמתם הגדולה כמו שהיא, למען ידעו, כי לא לריק אנו מתפארים בחכמינו הקדמונים, ובי לא דברים ריקים חסרי טעם הם מאמריהם, כמו שהם נראים סתוך ספרי הדישנים, שתלו בהם בוקי סרוקי, אלא חכמה נפלאה, רעיונות עמוקים וישרים, מוסר טוב וסקירות עמוקות וחדות בתוך תוכה של הנפש ובתעלומות סתרי ההיסטוריה ובדאים הם גם היום ללמדם בעיון. אחר החכמים המסוגלים למצוא עמק בונה דחול באגדות הוא המחבר הזה, שכבר הראה כשרונו כזה בספרו הראשון על האגדות. הוא מפתיע את הקורא לפעמים במצאו על נקלה את כונת איזה מדרש, שאנו השכנוהו לדברים של מה בכך והוא בהקדמה קצרה מאיזה מקצוע בחכמה הוא מגלה לנו כמה אור זך ומחכים טמון בתוך הדברים הפשוטים, ודברי חכמינו מתחכבים עלינו ונרע שאמנם יש לישראל כמה להתפאר. גם כבמה פסוקים הוא מאיר עיני חכמים כמעמי המקראות כאופן פשוט עד להפליא. אמנם לא תמיד קלע המחבר אל המטרה, אבל בכל אופן הוא מעורר מחשבות והקורא הנכון גיע אחרי דבריו בעצמו אל האמת. ראוי הספר הזה להמצא בבית כל בן תורה, כי הוא מפתח כמות, לפתוח ממני ספרותנו העתיקה.

סדר עולם זמא עם סדר תנאים ואמוראים השלם. עם מבוא הערות ותקונים מאת מנשה גראסבערג ממרעסמינא מחבר ספרי אלפי מנשה, דגל מנשה, מטה מנשה, שוית שכט מנשה וראש מנשה

בהשגחה על הזכויות העתידות להתאשר, הנוכחות במכתב ההוא על הזכויות, שנתנו על ידו ליהודי פולין. אך כבר הוכיח חוקר ההיסטוריה ד"ר משה שור, כי הדברים מוסבים על זכויות למסחר חפשי, שהשיג המניסטר היהודי לעצמו ועבים במקרה הזה לא היה לו דבר עם גורל כלל היהודים.

על פי כתבים עתיקים אעיר כזה אור על הענין, לתת תמונה קטנה ממסחר היהודים הספרדים בפולין. ביום 22 ינואר 1567 נתן המלך זיגמונט אוגוסט ע"פ המלצת "השלטן הרם והאדיר סעלים, קיסר המורקים" לשר חצרו של הוד מלכותו דון יוסף הנשיא, "שעור תמיד אותנו (את המלך) ואת מלאכנו ועמד לימינו בכל עת מצוא, רשיון לכונן בפולין אוצר יין ולשלוח לתכלית זאת שני סוכנים. שני היהודים חיים הכהן ואברהם דע מוסו הכהן השיגו רשיון, לגור בכל מקום וביחוד בלובו, לסחור בארץ ולהכניס סחורה בלי תשלומי מכס. גם חפשים היו ממשפטי העיר והנציב ורק לפני המלך או באי כח יעמדו למשפט. הסוכנים האלה באו לבוכה בחדש מאי בשנה ההיא והציעו כתבי זכויותיהם לפני שרי העיר. הם בדקו את הכתבים והניחום ביו כתבי העיר. אך כזה לא נגמר הדבר, סוחריו לבוכ לא חפצו לסבול את ההתחרות החדשה והכריחו את שרי העיר לערער על זה לפני מועצת הממלכה. היא מצאה דבריהם צודקים ובטלה את רשיון המלך. אבל המלך נשאר נאמן לדבריו ומאן לאשר את החלטת המועצה. גם שלח מכתב הזהרה אל מועצת העיר והתרה בה שיענשה באלפים זהובים אם ינאצו את רשיונו. ולתת תוקף לדבריו חתם במלים האלו: הרבר הוא לרומם את שם מלכותנו בחוף לארץ ולהחזיק ידידותנו עם הקיסר המורקי הרם. לכן אנו מצוים אתכם בפקודה נמרצה וכו'.

עתה לא יכלו הסוחרים לסרב ועמלו להפריע את מסחר הספרדים בארחות עקלקלות. המוכנים והממונים על הגשרים לא נתנום להעביר סחורותיהם או דרשו מהם מכס מרובה, שלא יכלו לעמוד בן והיהם הפוליטי שבין פולין ומורקא היה בסכנה. עיני צוה המלך את המוכס הגליצי קורניאקמוס, לתת להעביר את סחורת ה"פרנקים" חפשיים. ופינקסי שני הסוכנים מוכיחים, כי באמת היתה סכנה במסחרם לסוחריו לבוכ. בשנות 1567 מכרו בלוב 377 חביות יין מלוואי, 212 חביות יין מוסקאטי ובעד הסשת אלפי זהובים סחורות אחרות. ומיום 25 במאי 1569 עד 25 במאי 1570 מכרו 374 חביות יין מלוואי ושבעים יין מוסקאטי. כזה נכין את חמת הסוחרים הנצרים והיהודים. יהודי פולין שטמו את אחיהם הדרומיים. ולהתחרות המסחר נגדו השנויים בתרבות, בלשון ובמנהגי הדת, להפריד בין אחים. אך להספרדים היה מגין תקיף, שהביר ערבם והגין בעדם, הוא המניסטר הפולני יאן זאמוסקי ויסד מושבה ליהודים הספרדים בעיר זאמושין.

בינתיים מת אברהם מוסו ובנו בכורו משה דע מוסו קבל תחתיו את העסק. הוא דר בקושטא וכסר את העסק לאחז הצעיר מרדכי (לזיונסקי) ושור החליפו את האחים והנכון כמו בכתבי העיר לבוכ 350 עמי (243—260). מרדכי שכר בלובב ישיבה מרתפים ונהג את העסק ביד רמה ונוסף לזה עשה עסקי יין בלעדי אחיו בשותפות עם יעקב סידים ודוד פאסי בקושקטא. וסוחריו העיר בהרגישם נזקם לא שקמו וחבלו תהכולות להשביט את מסחר הספרדים המפריח וגם השיגו ממרתם. מרדכי בא בעול חובות קשה ונתן סחורת אחיו בערבון לסוחר היוני ליאו מרשאני בקנדיה וביום 13 באפריל 1587 השיגה הפירמא מוסו פקודה מאת בייד העיר, לשלם למרשאני 250 דוקמים אוונגרים. בעת ההיא שהה משה דע מוסו בזאמושין, שיסד שם את המושבה החדשה. המניסטר זאמוסקי השיגה, שתצליח העבודה ונתן ידו עמו. או כתב משה מוסו לידידיו במורקא מכתב מלא תודה לשרי פולין: "אני אומר לכם, כי מלכים ושרים גדולים דואגים בכל מקום וביחוד פה בפולין, שלא תגיע עולה לעבריהם, יהיו יהודים, צוענים או טטרים. השר הקנצלר רוצה בישוב עירו החדשה (זאמושין), שיש לה מעלות רבות יותר מלובו, כי היא באמצע הממלכה, כנוף יפה ורחוקה רק ארבע פרסאות מן החוף (מנהר ויסלא) המוליך לווארשא ולרנציג. יש פה קרקעות פנוים לבנין בתים, גם שדות לרוב, אישר בלובב מחירם רב מאד. הקנצלר

קאהן לארוסה עם שיב מר חיים אורי' פֿינק בקעלן.
מו"ט להורי. דוד קאהן — קעלן.
(מען האמט. בגליון של פסח פרסם בן
כליעל פה כמז"ט לארוס בתו של מויה אברהם יעקב
קלארמאן. זה היה שקר, מעשה ידי שונא.

כשרה וערכה-פזורה

ליעפערט אלע סארטען ועלוארען בעסטע כשרה דעליקאטעס. די פאבריק איז
דען מאדערנסען בעדעלעסן איינגעריכטעט, ווי עלעקטרישע קאטא. וו.

בדכער דורדור'י משה באב"ד זאב"ד פון

י"א קאלגנער צייטונג יאריפ'ס בעספע

הראש פארמאטערע

Niederländische Lebensversicherungs-Gesellschaft. Sub-Direction in Lemberg

Löbel Taubes

S. WALKOWSKI
Krakau, Postfach 119.

ת הַהֵם לְהַשְׁתַּשּׁ בָּהֶם בְּחֵרִים וּבְהֵם הַעֲבִירִים;
(97-100) שׁוֹבִים, בִּתְּרוֹ אוֹנִם, לְהַשְׁתַּמְשִׁים בְּשֵׁם הַ
בְּתַשְׁלִימִים נִשְׁפָּטִים; (ד) הַחֲתִירִים הֵם בְּלִי מַשְׁלֹחַ,
מִזֶּה-10 פ"צ. הַזִּמְנוֹת גְּדוּלוֹת אֲפֶשֶׁר לְשַׁלֹּחַ ע"י
נִגְמָה (עֲלֵיהֶם לְשַׁלֹּחַ הָיָה קִיּוּמָה 250% מִמֶּחֱזֵר
אוֹמֶסֶת) לֹא יִקְבָּל ע"י הַנִּשְׁפָּט בְּאֶרְצֵנוּ—סְכּוּמִים

בע"פ: נובליפקי 7. מיליפין 191,37.

הוצאת "תושיה" וורשה.
יצא לאור נומר כפול (מ-ג)
של ה"ביבליותיקה הגדולה":
ספר הכוזרי
לר' יהודה הלוי הספרדי.
נערך ונסדר ע"פ השואה עם המקור הערבי.
עם מבוא, הערות ובאורים
ע"י ד"ר א. ציפרינוביץ.
מחברת ראשונה (מאמר ראשון ושני).
מחירה 1 רובל, ע"פ 1.10 רובל.
לחותמי ה"ביבליותיקה הגדולה" עולה רק
במחיר 40 ק.
המחברת השניה (מאמרי ג-ה) עם המבוא
והמפתחות תצא בעוד חודשים אחדים.
מחיר החתימה של ה"ביבליותיקה הגדולה":
ברוסאי: 12 ר' לשנה. בחו"ל: 13 רובל
לשנה עם המשלוח, וכן לחצי ולרבע שנה
בערך (כלי משלוח ינוכו 2 ר' לשנה).
Verlag „Tuschija“, Warschau.
מאמצות אחרות מתקבלים כספי המדינה
לפי הקורס.
אפשר להשיג אצל כל בתי מסחר הספרים
העברים בכל אתר ואתר.

דער היסדיומוס.
ספר יקר ונכבד לקורות השתלשלות
החסידות מימות רבנו הבעש"ט הקדוש זצ"ל עד
דורנו זה, וקורות היו כל האדמו"רים הקדושים,
אדרי האמונה, נושאי דגל החסידות זללה"ה
מאז ועד עתה, הובר בשפה הגרמנית מאת החיג
הספורס החוקר הסקובל, נור החכמים ופאר
החסידים, מוהר"ר אהרן מארקוס שליט"א. הספר
הזה הוא חדש בספרותנו, כי עד עתה לא
נכתב שום ספר, שיספר באדיקות תולדות החסידים
והחסידות כמו הספר הנ"ל, ועשה רעש גדול
בתבל. מחירו מכוון 12 M.
S. MARCUS Buchhandlung
in HAMBURG Schlüterstr. 79.
כן יש להשיג בבית-מסחר הנ"ל שאר ספרי הר"ר
אהרן מארקוס נ"י.

ניצליך און פראקטיש לשבת!
דיא וועלט-בעריהמטע שלאסער-בלעך
משאלענט אפען
זאללען אין קיינע יודישע פאמיליע פעהלען. גא-
דאנטירט 20 יאהר אויסהאלטבאר מיט אביסל
האלץ-קאהלען בעהייצט האלטען זיי היטצען 30
שטונדען אן. אויף יעדען פלאץ אהנע
רעהרען אנצוברינגען. בעזיצען פיעלע טוי-
זענדער פרוואט דאנקשרייבען זאגן
רבינים וגאונים ארץ. פרייזע: 1 אפען פאן 4
טעפע פער 3 ליטער 2 פיר חלב 2 פיר בשר,
אין סעפארטע אבטיילונגען 11 קר. דעטא פער
4 ליטער 13 קר. 1 אפען פאן 6 טעפע פער
3 ליטער, 4 פיר בשר 2 פיר חלב, 13 קר. דעטא
פער 3 1/2 ליטער 15 קר. דעטא פער 4 ליטער 20
קר. וענדע נור געגען פאסט נאכט אהמע. צויעדען
אפען ווירדאין געברוינט אנווייניג בייגעפוגט.
שאפט איך אן, איהר וועט מיר דאנקען!
Josef Perlberger Krakau,
Blech-Ofen Fabrikant Breitegasse 14

מורה
היודע ללמד היטב גמרא ותוספות, תנ"ך
ושפת עבר, והבקי בשפות המדינה מבקש
לו משרה ללמד ילדים אחרים. לפנות אל
Ch. Graeber, Sanok 233.

מורה עברי
מבקש לו משרה ביי"ס או בבית יחיד
ללמוד תורה ושפ"ע. האדרסה:
J. Nusen Elbirt Lanskorunia Podol
Gubernia Rossia.

Wyd.: { Naftali Hof
S. M. Laser
Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.
Drukiem: M. Lenkiewicz w Krakowie.
Bożego Ciała 22.

הוצאת "תושיה" ורשה.
ביבליותיקה גדולה
(מבחר הספרות העברית מכל הזמנים).
חמשים (50) ספרים בשנה, ספר בכל שבוע
נגמרה בדפוס הקבוצה הראשונה (א-ג) [הספר האחרון של
קבוצה א' הוא "ספר הכוזרי" לר"י הלוי, נערך ונסדר ע"פ השואה עם
המקור הערבי, עם מבוא, הערות ובאורים, ע"י א. ציפרינוביץ].
מחיר כל נומר 50 ק, לחותמים יעלה רק במחיר 20 ק. מחיר כל הקבוצה
הראשונה 10 רובל. מ"י חדר בשמונה עשר כרכים (מלבד ל"י נומרים
מספרים שלא נגמרו עדיין, שיכבדו בהגמרה) 13 רובל.
המשלוח ע"י הקונה: ברוסאי: 1 רובל, בחו"ל: בגרמניה ואוסטריה 1.25 ר'.
באנגליה ויתר ארצות אירופא 2 ר'. באסיה, אפריקא ואמריקא 2.50 רובל.
מחיר החתימה של ה"ביבליותיקה הגדולה": ברוסאי: 12 ר' לשנה, 6 ר'
לחצי שנה, 3 ר' לרבע שנה עם המשלוח (כלי משלוח ינוכו 2 ר' לשנה).
בחו"ל: 13 ר' לשנה וכן לחצי ולרבע שנה בערך, עם המשלוח.
חותמי ה"ביבליותיקה הגדולה" יכולים לקבל את ה"ביבליותיקה העברית"
(מאתים ספרים בכל מקצעות הספרות) במחיר 20 רובל תחת 50 רובל.
מכורכת הדר בחמשים כרכים במחיר 30 רובל תחת 50 רובל.
המשלוח ע"י הקונה. אפשר גם בתשלומין לשיעורין, בהוספת 4 ר' על המחיר.
פרוספקט מפורט ישלח חנם לכל דורש.
Verlag „TUCHIJAH“, Warschau.
מאמצות אחרות מתקבלים כספים במדינה לפי המורס.
אפשר לחתום אצל כל בהמ"ס העברים.

Erstes und Grösstes
Gramophonhaus
JOSEF WECHSLER
Engros & Endetail
Lemberg, Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.
גענעראלפערטערעטער דער גראמאפאן אקצען-געזעלשאפט
מיט מארקע, שרייבער ענגעל
גרעסטעס לאגער פאלישער, דייטשער, העברעאישער אונד
יודישער פלאטען מיט מארקע, ענגעל.
20.000 פלאטען ערסטגרעסטער קינסטלער
שטעטס אס לאגער
רעפערטאטורמילע אונד ווערקשטעטע אס ארטע. בעסטע אומטויש-
בעדינגונגען. — פרויקאמאלאגע גראמאפאן אונד פראנקא.
לעמבערג, טעלעפאן 2033/II
קראקוי, טעלעפאן 461

קול מבשר.
בשנות נצח של ועריצ' ונקדיסי רצינו הגה"ק נחור הגולה רצי
ר' נצי חליונך נדרינז זלוק"ל, (צעהנ"ח ס') בני יששכר ועוד ספרים
יקרים) וחוצצי ספריו הולחנו לאור ספרו הנפודקס "אגרא דבלה"
עה"ת, שהי' יקר צויליות ולח הדפסותו פשוט בצרחסונה, כי
חס נתנו לו פנים חדשות, והוא:
(א) אגרא דבלה זה, צו תבואה כל הסעונות הנפודרות
ונפודרות נוס"ק דרך עדותיך ונוס"ק קהלת יעקב ונולחן
הקורא על נקונת נסודות צלי לילות וחפוש;
(ב) אגרא דבלה זה יכל צקצו כל הנאמרים הכפולים
בספר צני יסכר, ונה סצרחסונה רק הורו צלצב עליהם: עיין פה
וסם צצני יסכר ועתה על נקונת פה יצואו צסלוס;
(ג) אגרא דבלה זה אור חדש יחיר צהוספת נאמרים חדשים,
ע"י סזכינו להעתיק כתי"ק ונוסם כתגלה לנו אור הגנוז, שהי'
צהעלם נאחטנו;
(ד) אגרא דבלה זה, צו נסלנו כל הנאמרים הנקוטעים, שהיו
חקרות ונהם סורות ותיצות, וחותיות, להסלמות הנאמרים וגם נצנו
נלפוכיו, נאמרים קסי-הסצנה, כולם נצוארים צאר היטצ;
(ה) אגרא דבלה זה הוגה צעיון ננוץ לפני הסדפקה ולחחרית,
ונופה כסולת נקיה;
(ו) אגרא דבלה זה כלול צהדרו ויפיו הסלוני ג"כ, סנדפק
על כיר מוצ יפה וחזק צלותיות חדשות ולחירות צצנכית 1/4
ונחירו רק K 5.
להסיגו צכל צתי נוסח. הספרים. הנוכירה הרחשית אלץ
Amkraut & Freund, Przemyśl.

M. Gutwirth, Krakau
MOSTOWA 3.
liefert Knochenmehl und
Thomas mehl in jeder
Gehaltslage zu sehr billigen
reisen **AUSSER ARTELL.**

BUCHFÜHRUNG
Schönschrift und
Kontorpraxis
lehrt briefflich, nendil
blei-rief-licht
Bücherevisor f. Simon
verlangen Sie gratis
Probefrief 13 vander
Berlin W 35.
האטעל ורעסטוראציען כשר
לבע"ב יהודים של
שלום אהרן ראזענטאל
בלבוב, רחוב רזעניצקא 13
טעלעפאן נו 1314

אויטאמאטישער מאסענפענגער
פיר ראטטען קר. 4 — פיר מיינע קר. 240,
פאנגען אהנע בעאופוהכטיגונג ביו צו 50 שטיק
אין איינער נאכט. הינטערלאסען קיינע וויטערונג
אונד שטעללען זיך פאן זעלבסט אויף. שווא-
בען פאלע, איינציג אין איהדער ארט,
1000 שוואבען אונד **רוססען** אין איינער
נאכט פאנגענד, א קר. 2.40. איבער דיא בעשט.
עדס. פערד. פרי. נאכט. דורך
Z. Humann, Wien II, Aloisgasse Nr. 3.
פיעל אנערקענונגסשרייבען. פאר מינעדוועטיגען
נאכאפהונגען ווירד געווארנט.

שוהט-עופות, חזן וקורא
ממשפחה הגונה, שיש לו כתב קבלה
מאת הגאון ר"ל הורוויץ מסמניסלב ז"ל
מבקש לו משרה. לפנות אל
Schulom Weintraub, Stryj.

הגיון דברי חכמים.
מורה דרך בביאור דברי חכמינו
בתלמודים ובמדרשות, למצוא את הרעיון
האמתי באגדותיהם ובמליצותיהם בדרך
מדעי גמור. ונלוה לספר בסופו
קונטרס הידיעה והבהירה.
בו תשובה מספקת על השאלה הגדולה
הזאת ע"פ העיון הפילוסופי האמתי.
מאת דר. וואלאף מייזעל
אביר ומטיף בק"ק קימפאלונג בוקאווינא.
(הספר מכיל 205 עמודים גדולים).
מחירו 3 כתרס. — להשיגו אצל המחבר
Rabbiner Dr. W. MISCHEL
Kimpolung (Bukowina).

כחא דהתרא עדיף!
בל החפץ לגלה חזקן בהתר ולא באסור
יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש
EXCELENT
כשמו כן הוא, טוב ויפה וריחו נעים ומועיל
לגלוח הזמ: ברגעים אחרים עצהו"ש. הירא
דבר ה' יוצא בזה ירי חובת המקום וי"ח
הבריות. מחיר תבה אחת כתר חצי. שתי
תבות שני כתרס וחצי. ע"י נאכנאהמע
לא ישולח. בתובתי עתה.
MOSES KATZ
JERUSALEM, Palästina,
Poste restante
לפנים היה מושבי בלונדון.